

Breviarium Chronologicum Veteris Testamenti Rerum Gestarum

Ab Orbe condito Vsque ad Christum natum Synopses complectens.
Xenivm Academicæ Sodalitati Dominorum, B.M.V. Annuntiatae Herbipoli
oblatum

Tres mundi ætates complectens, ab Orbe Condito Usque ad annum mundi
2940. ante Christum 1113. ad tempora Samuelis, Et Initium Regum
Hebraeorum: usque ad annum 1009. Monarchiæ Assyriorum imperante
Thinæo

Gartner, Michael

Herbipoli, 1695

Ætas Mundi Tertia. Ab anno mundi 2544 usq[ue]; ad an: 2940, ante
Christum 1509. Imperij Assyriorum 613.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65091](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65091)

¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50 ¶ 50

ÆTAS MUNDI TERTIA.

Ab anno mundi 2544 usq; ad an:
2940, ante Christum 1509. Im-
perij Assyriorum 613.

AD ingressum hujus ætatis tertix
ponitur itinerarium 40. anno-
rum acta & eventus complectens, qui-
bus Dominus in manu forti populum
suum Duce Moyse per desertum dedu-
xit in terram promissionis, ut hac 40.
annorum periodo separatim præmis-
sâ, reliqua meliùs distinguantur absq;
onere lectoris. Servatur autem hic
ordo temporum secundum Hebræos,
qui annum suum civilem semper à
Thisri seu septimo mense inchoare
consueverunt. Annum autem Sacrum
auspicabuntur ab æquinoctio verno,
& Mense Nisan, sive Martis.

MENSES HEBRÆORVM SVNT.

1. *Nisan* Martius
2. *Iar* Aprilis.
3. *Siv*

3. *Sivan* Majus. 4. *Tammuz* Junius. 5. *Ab* Quintilis olim, nunc Julius. 6. *E-lul*; quondam Septilis, nunc Augustus. 7. *Thisri* September. 8. *Marchesuan* October. 9. *Cassen* November. 10. *Thebeth* December. 11. *Sebeth* Januarius. 12. *Adar* Februarius.

ITINERARIUM PEREGRINATIONIS Hebraorum in deserto.

ANno mundi 2544. Mense *Nisan* die primo qui erat feria 6. Parasceves jussit Deus, denunciari Pharaoni 10. plagam, & moneri Hebræum populum, de mutuo accipiendis vasis pretiosis ab Ægyptijs * Sabbatho, qui erat 9. Mensis denunciatur 11. Plaga Pharaoni, & monitus est populus de præparatione ad iter.

Die 10. Eligitur ac defertur in ædes agnus Paschalis mactandus & comedendus * Die 11. Accipiunt Hebræi mutuam pretiosam suppellectilem ab Ægyptijs * Die 14. Pervigilium paschæ, exterminatio fermenti, sacrificatur agnus sub vesperam & pascha

pascha inchoatur. Mediâ autem nocte occisa sunt omnia primogenita Ægyptiorum *

Die 15. Primo diluculo exeunt Israëlita ex Ægypto & pervenerunt in *Ramesse*, estq; hic dies primus, 3. azymorum * castra metati sunt in *Ethan* per biduum, quæ fuit 2. Mansio. * Die 18. quæ fuit azymorum 4. nunciatum est regi Ægyptiorum, quod fugisset populus, & collegit Copias ad persequendum eos * Die 19. Quæ fuit 5. azymorum persecuti sunt Ægyptij filios Israël * Die 20. Persequentibus Ægyptiis angustiatur populus Israël & murmurat contumeliosâ increpatione invadentes Moysen. *Forstannon erant sepulchra in Ægypto, ideò tulisti nos, ut moreremur in deserto.* Exod. 23. * Die, 21. qui erat septimus & ultimus azymorum, isque solennis, descenderunt Ægyptii ad mare præviâ columnâ ignis, intellige ad vesperam diei sextæ, in qua inchoatur dies septimus azymorum, quam subsequetur

secu-

secuta est nox, in qua apertum est mare, & transitum dedit Israëlitis, oppref-
sit autem Ægyptios, & sepelivit ad
unum omnes *

De loco transitûs Orosius, sic scribit eti-
amnum trañus curruum, rotarumque orbi-
ta, non solum in litore sed etiam in profun-
do, quousque visus admittitur; videntur,
& si fortè ad tempus vel casu vel curiositate
turbantur, continuo diviniû in pristinam
faciem ventis fluctibusquè reparantur, ut
quisquis non docetur timore Dei pro palata Re-
ligionis studio, ira ejus transacta ultionis ter-
reatur Exemplo. Sic Orosius lib. 1. cap.
10. Dubium esse posset, quibus equis usus
sit Pharao, junxit enim currum & omnem
populum suum assumpsit secum, tulitque
sexcentos currus electos, & quidquid in
Ægypto curruum fuit, & Duces totius
exercitûs. Quibus ergò jumentis usus est
cum omnia dicantur grandinis aut pestis
plagâ interiisse in Ægypto; & periisse ea,
quæ in agris erant, quæ autem domi ser-
vabantur, reservata esse ad plagam deci-
mam. Potuerunt etiam eo tempore aliunde
adduci, quoniam plagæ unius mini-
mum anni fuerunt.

Die 22. Israëlitæ colligunt spolia
Ægyptiorum, ex profundo scilicet
maris

maris, Deus, quamprimum emergere iterum fecit suffocatos, atque ebulliente & fluitante mari in littus eijci præter naturam & consuetudinem maris, non solum ut Hebræi solito & securo gaudio fruerentur, sed ut ne etiam spolia corrumpereentur. Hinc Sapient. cap. 10. *Inimicos illorum demersit in mare, & ab altitudine inferorum deduxit illos.* Sic gaudio & spoliis pleni sequentibus duobus diebus ambulaverunt Israëlitæ per desertum *Sur*, & non invenerunt aquam.

Die 24. sub vesperam pervenerunt in *Mara* locum ab amaris aquis dictum, ibi murmuraverunt Israëlitæ præfati. hæc fuit quinta mansio & secunda murmuratio.

Die 25. Moyfes placat populum dulcoratis aquis.

Dominus ostendit Moyfi Lignum, quod cum misisset in aquas, versæ sunt in dulcedinem * Putant nonnulli lignum illud rude ac sylvestre, quod Deus ostendit Moyfi vim naturalem habuisse sic aquas dulcorandi; Albulensis autem & alij vim natura-

lem

lem tam parvi ligni sufficere non potuisse tantæ copię aquarum, quæ sufficeret toti exercitui & hominibus & pecoribus conferendi dulcedinem, ideoque Deum id miraculo effecisse, quod etiam probabilius est.

Populus autem mansit ad has aquas & victitavit panibus subcinericiis usque ad finem mensis, qui plenus erat & terminabatur Sabbatho. Nota: *Plenus erat mensis iste*, id est, 30. dierum, ut & alternis reliqui quinque; nam 2. 4. 6. 8. 10. 12. tantum erant 20. dierum, dependet hoc ex ratione mensium lunarium, quibus utuntur Hebræi.

Mensis secundus anni primi peregrinationis Iar sive Zio Aprilis.

Die 7. qui erat Dominicus venerunt Ibraëlitæ ex *Mara* in *Elim*, quæ fuit sexta mansio * manserunt autem in *Elim* ad 12. *Fontes aquarum* & 70. *palmas* (quæ statio fuit amoenissima) usque ad 12. diem * Die 12. feriâ

feriâ 5. venerunt ad mare rubrum in
locum, qui ab *Hieronymo* dicitur *lam-*
soph, estque hæc septima mansio,
manseruntque hic per biduum, feriâ
sextâ & Sabbatho; neque creden-
dum est Sabbatho columnam nubis
loco motam esse, aut iter fecisse Israë-
litas.* Die 15. quæ fuit Dominica, ve-
nerunt ad octavam mansionem in de-
serto *Sin*, ad quam usque diem popu-
lus victitans panibus subcinericijs
murmurare cœpit. Hæc fuit tertia
murmuratio *Exod; 15*. Qua concupi-
erunt carnes, & sub vesperam esitârunt
coturnices. *Factum est vespere, & as-*
cendens Coturnix cooperuit castra. *Ex-*
od. 16. Vento scilicet Africo ex Arabi-
comaris sinu impellente coturnices;
& credibile est non pro uno tantum
vespere sed pro pluribus coturnices
abundasse, sicut in decima tertia
mansionem etiam in tantum confluxe-
runt coturnices, ut quisque collige-
ret, quod in mensem integrum suffi-
ceret. Ergo pluribus vesperis Israë-
litæ

litæ comederunt carnes & manè saturati sunt panibus, id est, Manna quæ cum daretur Israëlitis, esset quæ instar omnis cibi, meritò illo præserte, & affatim depluente, Coturnicis suis se locis continuerunt*

Die 16. hoc primùm die datum est manna usque ad annum 40.

Fuit autem manna ros quidam, & deciderat cum rore matutino, non tamen quidam, instar guttarum roris, sed in similitudinem pruinae sive roris concreta liquecebat, ubi sol incaluisse, neque depluebat intra vicus castrorum, ne bos pars illius sordes contraheret, sed in circuitu castrorum, idque tantâ copia operiebatur superficiem terræ, ut toti exercitus sufficeret, imò omnibus etiam pecoribus nam & illis porrigebatur in fœni defectu ut *Bellarminus* observat, fuitque color albo quasi semen coriandri folliculo nudati. Gustus ejus, quasi similis cum melle, prius scilicet quam liquaretur, et statum verò saporis erat quasi panis oleatus & poterat coqui vel assari, & lixari, fiebat, ut si iusti fruerentur hoc panem fœdorem ac gustum reperirent ejus cibi, quocumque frui vellent.

Et hic sapor ei erat adventitius ac supernatus

naturalis : improbis autem non tam quod gustum illorum malè afficeret, quàm quòd illorum voluntas esset perversa, nauseam creabat. Circa usum mannae observandum erat, ut mensura Gomer in singula Capita colligeretur, ita ut reliquiae superessent pro pecore. Gomor seu Assaron tantum continebat quantum quis etiam valde edax & robustus uno die edere possit libras scilicet octo Sic *Tirinus de mensuris Hebraorum*. 2. Qui servarat in crastinum, deprehendebat illud scatens vermibus & inutile, volebat enim Deus pendere populum à sua quotidiana providentia. Die autem sexto colligendum erat pro illo & sequenti Sabbatho.

Die 17. Reservatum Manna computruisse & vermibus scatere deprehensum est Exod: 16.

Die 20. quæ erat Parasceve, primâ vice colligunt manna in duplici mensura * Die 29. Qui fuit Dominicus, progressi sunt in *Daphca* locum mansionis nonæ.

Mensis Tertius Sivan, sive Majus.

Die 1. Feria 2. ex *Daphca* venerunt
 D in A-

in Alus. * Die 2. fer. 3. De Alus in
 phidim 17. mansionem: ubi ob sit
 murmuratum est quartò, sed aqua
 petra *Horeb* productâ sedatum
 murmur. Fluxus hujus petreæ
 abundans, & perpetuus, quam
 ibi populus stetit * Rex regionis
 us, inquit *Ioseph*, Amalecitarum (en
 illi Arabiæ Petreæ populi ab *Am*
 nepote *Esau* oriundi) agrorum
 rum devastationem metuens, ex
 oppidatim juventute opposuit se
 arceret eos â transitu: itaque cum
malec die 8. Mensis hujus pugna
 est â manè usque ad vesperam, &
 Etus est Amalec Exod: 17. Moyse
Aaronem & *Hur* maritum sor
 Moyse, manibus extentis orante
 Dominum.

Die 4. Itum in vicinum *Siani*
 mansionem, quo die *Moyse* bis m
 tem ascendit ad Dominum, jubet
 que populus sanctificari in diem 3.
 legem accipiat.

Die 6. qui erat Sabbathum & P
 tes

tecoste, dies fuit datæ legis, inter tonitrua, fulmina, & ignes innocios. Vocatur hæc dies *solennitas Hebdomadarum, dies primitiarum*. A prandio hujus diei Deus Moyfi, & Moyfes populo explicat præcepta, quæ cap: 21. 22. 23. continentur. Die 7. Moyfes descriptis præceptis de nocte in libello, quem *volumen fœderis* vocat, manè ædificat altare ad radices montis, ubi sanctificatur & ascendit in montem, *Aarone*, filiis & 70. senioribus comitantibus, qui adorant Deum, & cum *Moyse* redeunt. Exod. c. 24.*

Die 8. *Moyfes* quintò ascendit in montem cum *Josue* ad accipiendas tabulas, & sex diebus ibi manent * Populus interim absente *Moyse* & *Josue* ab *Hur* & *Aarone* gubernantur *

Die 14. qui fuit Dominicus, & septimus ab ascensu in montem *Moyfes* cum *Josue* evocatur in caliginem, ubi manet usque ad 40. um diem: initio dierum illorum sumpto ab octavo hujus mensis, quo *Moyfes* cum *Josue* ascen-

ascendit. Hic accepit, Moyses manda-
ta de Tabernaculo erigendo, & ali-
quæ habentur Exod. 25. usque ad 31.

Die 15. hic dies octavus est jejunii
quadragesimalis Moysis, quod con-
nuavit usque in alterum mensem,
pulo interim expectante.

Mensis tertius primi anni
peregrinationis, Tammuz, Junius

Circa 7. hujus mensis videns
populus longam moram Moyses
monte, *Aaronem* adit postulans
sibi Deos itineris Duces. *Aaronem*
tem cunctatur ad aliquot dies,
dens aliquantò amplius reditum
spectari. *

Die 10. impatientes moræ, & ve-
niens in seditionem Hebræi congregati
adversus *Aaronem*, jubentque
& facere sibi Deos. Exod. 32. à quibus
Aaron petit in aures aureas.

Die 11. detulit populus in aures
Aaronem ad vitulum conflandum

Die 12. paratur fornax & typus ex-
tra argilloso. *

Die 13. & 14. exsiccatur typus. * Die
 15. aurum mittitur in fornacem, & in
 typum infunditur. * Die 16. refrige-
 rato metallo apparuit vitulus, quo ce-
 leriter ab aurificibus expolito dixe-
 runt: *hi sunt Dij tui Israël.* Quod cum
 audisset *Aaron* ædificavit altare co-
 ram eo, & indixit præconis voce so-
 lennitatem in sequentem diem * Die
 17. quæ erat Parasceve, surgentes ma-
 nè obtulerunt holocausta & hostias pa-
 cificas, & sedit populus manducare, & bi-
 bere, & surrexerunt ludere,

Sunt qui eximere volunt *Aaronem* à gra-
 vi peccato, quod metu mortis consensum
 præbuerit, sed mitior hæc sententia repug-
 nare videtur Scripturæ; sic enim ait *Moy-
 ses* Deut: 9. *adversus Aaron quoque vehe-*
menter iratus Dominus, voluit eum contere-
re, & pro illo similiter deprecatus sum. Debuif-
 set ergò *Aaron* gloriosam potius mortem
 oppetere, quàm tanto facinori consentire
 multo minus in erigendo altari cooperari;

Dominus revelat *Moyse* idolola-
 triam populi, & statuit delere duræ
 cervicis populum; *Moyse* autem
 Dominum tantisper placat, moxque

descendit cum *Josue*, visoque vitulo
& ludentium choris, confringit tabu-
las, conterit vitulum, corripit *Aaronem*, & operâ levitarum 23000. idolo-
latrarum occidit.*

Notat ad hoc *Lyranus* & *Abulensis*,
temerè innocij occiderentur à levitis
duplici signo idololatriæ reos notatos esse.
Primum qui inauribus carerent; Contu-
lant enim illas ad vitulum constandum.
Secundum, idquè magis infallibile signum
fuit, tumor aliquis corporis; *Moses* enim
Vitulum aureum liquefecerat, moxque
massam reductam contrivit ad pulverem
que; quem sparsit in aquas, quæ ex petra
Horeb jugi miraculo defluebant: cum
aliam aquam quam biberent, non haberent
fecit, ut suum ipsi vitulum vel inviti bi-
berent, itaque aquas istas vituli pulve-
conspersas inflationem reis, & languorem
intulisse, innocentibus autem fuisse innocen-
as, sicut in sacrificio Zelotypiæ aqua
marissimæ nihil innocentibus nocebat
atq; sic facile erat discernere ab invicem.

Die 18. postridie convocat *Moses*
populum & arguit, proq; impetrans
à Deo veniam ad ipsum in montem
dit, ubi perduravit alics 40. dies

junus *Deut. 9.* Et est primus hic dies
jejunij posterioris quadragesimæ in
monte à *Moyse* transactæ, & finitur
die 28. mensis sequentis; *Moyse* au-
tem orante his diebus Dominus pesti-
lentiâ percussit pro reatu vituli reli-
quias idololatrarum.

Mensis quintus primi anni
Ab. Julius.

PEr hunc mensem quiescit populus
in *Sina*: die autem 28. qui fuit
dies 40. secundi jejunij quadragena-
rij *Moyse*, cum jam placatus esset
Dominus populo, & recepisset eum in
gratiam, mandat *Moyse*, ut descen-
dat, & paret tabulas lapideas instar
priorum * Die 29. iterum ascendit in
montem ad accipiendas novas tabu-
las, ibique mansit aliis 40. diebus to-
tidemque noctibus jejunus *

Mensis 6. primi anni E-
lul. Augustus.

Totum hunc mensem transegit
E 4 *Moy-*

Moyses in monte cum Deo, & populus quievit.*

Mensis 7 primi anni Tisri
September.

Die 10. descendit de monte cum novis tabulis obtentâ jam veniens pro populo, descendit autem faciem radiante, qui splendor ei additus est. Conciliandam Æstimationem: quæ etiam retinuit ad dies vitæ: ita ut merent eum adire, nisi facie tectâ, hic finis est jejuniij tertij quadragesimæ.

Die 11. fit populi congregatio a Moysse, & denuntiatur Sanctuarii fabricandum * Diebus sequentibus largitur populus ad constructionem Tabernaculi, & *Beseleel* illud fabricat & perficit spatio circiter quinque mensium.

Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarij, & quod oblatum est in donarijs 29. talentorum fuit, & 730. siclorum quæ omnia computata ad pecuniæ Gallicæ æstimationem, à *Saliano*, ingentem summam conficiunt; scilicet trecenta sexaginta quatuor

usque ad an. mundi 1940. St

ta quinque millia, quingentos & quadraginta unum aureos, & solidos 40. Argenti autem summa ascendit ad quingenta & tria millia, octingentos & quinquaginta quinque aureos cum duodecim solidis ac dimidio. Aëris quoque pondus ingens fuit, cui accessit plurima supellex gemmarum & lapidum pretiosorum. tantus quidem tunc erat universæ multitudinis ardor ad largiendum, ne liberaliores erga Dæmonem pro vitulo aureo, quàm erga Deum pro eius sanctuario fuisse viderentur.

Mensis 8 Marchesiam, October, primi anni exitus.

Die 2. hujus mensis ferià 4. *Jethro* invisit suum generum *Moysem*: audierat enim omnia, quæ fecerat *Deus Moysi*, ideoque venit, & tulit secum *Sephoram*, quam *Moyse* proficiscens in *Ægyptum* remiserat, & duos ejus filios *Gersam* & *Eliezer*, & venit ad generum in desertum. Duxit quoque secum *Hobab* filium suum, qui patre domum redeunte remansit. Videtur autem *Jethro* mansisse cum *Moyse* usque, ad migrationem è *Sinai*.

D s

Abu

Abulensis alijque docent, quod *Jethro* non fuerit factus profelytus Judæorum, nec circumcitus, ideoque ad Mosaicæ legis observationem non obligabatur, & poterat sine eam fide veri Dei, & venturæ Messiæ salvus fieri - Quod autem Hebræis ritu sacrificarit, ostendit se veri Dei cultorem; & quod sacrificaverit, tametsi a tribum Leviticam non pertineret, ostendit se jura naturæ in Deo colendo retinere voluisse. quæ sacrificia certis personis non alligantur.

Mense *Caslev*, Novembri; Mense *Tevet*, Decembri; Mense *Sebat*, Januarii; & Mense *Adar*, Februarii elaboratur Sanctuarium.

Annus secundus Peregrinationis.

Mense *Nisan*, die primo erectum est tabernaculum *Exod* 40. & dedicatum, & *Aaron* & filii consecrati Sacerdotes per septiduum *Exod* 29.* Die 8. *Aaron* celebrat primitias suas, quæ igne cœlitus demisso in victimas, comprobantur *Levit*. 9.* Sacerdotes filii ejus *Nadab* & *Abiu*, quia profano

no usi sunt igne, igne cœlesti extincti
sunt. *Levit. 10.* * Die 14. ad vesperam
Phase celebrârunt Judæi cum septi-
duo azymorum *Num 9.* * Blasphemus
paucis pòst diebus lapidatur. *Le-
vit. 14.* * Mense *Jiar* die 14. jubentur
Pascha celebrare, qui priore mense
legitimè impediti fuerant * Jussus fue-
rat hoc mense populus numerari ab
anno 20, & postea etiam *Levitæ* ab
anno 30. quod factum est duabus cir-
citer hebdomadis: Num: 1. & 3. &
reperi sunt Sexcenta tria millia &
550. qui annum 20 egerant.

Fuit hic census cum *Levitis* factus ad
castrametationem constituendam populi
capacem; alias tribus *Levi* non censeba-
tur, quando census propter mera civilia
fiebat.

Die 20. mensis secundi, elevante se
columnâ nubis profecti sunt de *Sinai*,
ubi toto penè anno manserunt: *lethro*
redeunte in *Madianitidem*, remanen-
te autem cum *Moyse* filio ejus * Die
23. ventum est ad *sepulchra Concupis-*
centia, 13. mansionem, versus desertum

D 6

Pha,

Pharan, ubi sextò murmurârunt de difficultate itineris *Num: II.* sed cælesti igne sopitum est murmur; ignis enim à Domino vel cælitus emissus vel è terra excitatus devoravit extremam partem castrorum; eos scilicet qui tædio itineris è singulis tribubus consistebant. * Paulò post septimum murmur exortum est desiderio carnis, quod sedatum est coturnicibus quas mense integro esitârunt. * Inhibiti sunt 70. qui Moyfi etiam in spiritualibus adessent *Num: II. v. 2.* & initium fecerunt *Sinedrij* Judæorum. Locus iste dictus est *Sepulchra concupiscentia* quia carnem ibi concupiscentes à Deo occisi sunt, & istic sepulti.

Dubitatur autem, an peccârît populus comedendo coturnices, & sensus Doctorum plurimum est non peccâsse in comedendo, ideoque etiam pios licitè comedisse peccâsse autem in postulando, sicut etiam manna ob murmur concessum est, quod tamen bonis æquè ac malis erat in licito usu. Scribit *Severus Sulpicius* ad aliquot viginti millia ex eis, qui carnem cum murmure petierunt, & manducaverunt, & c.

crapulam usque se ingurgitaverunt, occi-
 sos esse, non alio morbo quam nimia fa-
 turitate*

Mense 3. die 26. migratum est in
Haseroth ad Stationem 14.* Mense 4.
 die 1. *Maria* & *Aaron* propter *Sepho-*
ram uxorem *Moysis* Æthiopiſſam mur-
 murant.

Causa murmuris fuisse videtur præcel-
 lentia. *Sephora* siquidem deprædicans
 maritum suum summum prophetarum *Ma-*
ria se præferre videbitur: & *Aaron* volens
 esse advocatus suæ sororis immiscuit se
 nonnihil muliebri contentioni, *num*, in-
 quiunt *per solum Moysen locutus est Dominus?*
nonne & nobis est locutus. Num: 12. ergo
 Moysè dissimulante jurgium domesticum,
 Deus causam *Moysis* suscepit, & *Mariam*
 percussit leprâ per septiduum: *Aaron* autem
 levi tantum reprehensione perstrictus est,
 quia minus peccavit.*

Die 8. sanatâ *Mariâ* ad preces Moy-
 sis & *Aaronis* itum est in *Rehma*, vo-
 catur alio nomine *Cadesbarne*, unde
 missi exploratores die post quadrage-
 simo revertuntur, & falsis criminatio-
 nibus detrahentes terræ *Chanaan*, po-
 pulum ad seditionem commovent,

Num.

Num. 13. frustra obnitentibus *Caleb*
& *Iosue*, ubi gravis iterum populi mur-
muratio.

Philo scribit exploratores illos, qui ti-
morem incusserant populo & murmuratio-
ni causam dederunt, pestilentiam subire in
loco extinctos esse unam cum populo, qui
eorum ignavia adhaesit; Caietanus insuper
divino igne coram Domini Tabernaculo
consumptos esse, effuso scilicet in eos ex
columna nubis coram omnibus incendio.

Mense 5. die 19. cum Deo non ju-
bente Hebraei pugnant contra *Ama-*
lecitas, caduntur Hebraei, & rever-
tuntur in solitudinem *Pharan*, paulo
post tendentes versus mare rubrum.
Num. 14. & *Aegyptum* repetentes, in-
rito & insano conatu, damnatique
sunt a Deo ad exilium a terra sancta
ferè ad 40. annos. Incertum ergo est,
quo mense pervenerint ad 16 mansio-
nem in *Remmophares*, ubi violator
sabbathi iussus est lapidari *Num.* 15.
Incertum etiam, quibus mensibus itum
est ad 17. mansionem in *Lebna* *Num.* 33.
inde ad 18. mansionem in *Ressa*.

Ter-

Tertio anno ventum est ad mansio-
nem 19. in *Coelatha*, ubi seditio *Core*,
Dathan & *Abiron* novas de cœlo pla-
gas accersivit *Num.* 16. terrâ scili-
cet dehiscente, & seditiosos cum ta-
bernaculis & universa substantia sua
deglutiente, Igne etiam, qui egressus
est à Domino, 250 viros incensum
offerentes, ex eis qui *Core* adhæserant,
devorante. Occasione deinde hujus
seditiois & murmurationis Virga
Aaronis floruit sola inter reliquarum
tribuum virgas

Post hæc gesta diuturnum silentium in
scriptura est, 35. circiter annorum usque
ad postremum vitæ *Moyssis* annum, nisi quod
mansionem intereâ decies ter mutârint à
mansione scilicet 19. ad 32. quæ describun-
tur *Num.* 33. Cum vix credibile sit, nihil tot
annorum spatio in tanto populo dignum
memoriâ gestum esse, judicare tamen de-
bemus *Moysem* qui non tam historicum,
quàm Prophetam egit, ea litteris mandâ-
sse, ad quæ scribenda vel Deus internè in-
citavit, vel verbo præcepit; cætera missa
fecisse, ratum, quæ hastenus ad populi in-
stitutionem scripserat sufficere; aut volu-
isse Deum tam rebellis ac impij populi me-
mo-

moriam arenis deserti cū cadaveribus sepeliri. Non tamen opinemur vagos errantesque Israëlitas interea in deserto dispersos esse; ad excurrendum enim nulla necessitas compellebat. Quòd castra mutaverint sæpius, id ob graveolentiam factum videtur in tanta hominum colluvie, ob sepulchrorum frequentiam & copiam fordium à communi verò hominum cœtu se abstrahere insanum, ac certus erat interitus, tum quòd aqua & manna castra sequeretur, & dux itineris columna præiret, tum quòd vicini populi dispersos facillè oppressissent. Et cùm per annos 38. montem Seir circumfuisse dicantur, facile colligitur eos rectè propemodùm viâ ad mare rubrum, ut iussu fuerant, iter habuisse, ideoque non longius ad omnem cœli plagam aberrasse.

Annus 40. peregrinationis.

Die 1 mensis *Nisan* moritur Moyses soror *Maria* in deserto *Sin* vel *Sem*, in loco dicto *Cades*. *Num: 20.* & hæc est mansio 33. eratque *Maria* tunc annorum 126. Addit *Iosephus* magnificè ibidem sepultam esse sumptu publico. & menstruum in ejus morte luctum fuisse. Se.

Secundo Mense, die 13. decima ter-
tia murmuratio populi (si illa com-
putetur, quæ prima fuit in Ægypto,
cum plus gravarentur post petitam
dimissionem à Pharaone, & illa quæ
ex diffidentia servârunt manna in se-
quentem diem, & in Sabbatho colli-
gere voluerunt) hæc autem murmu-
ratio facta est ad *aquas Contradictionis* ;
Num. 20. v. 2. ubi etiam Moyses &
Aaron propter diffidentiam de aqua
eliciendâ ex filice à Domino reprehen-
si, & à terrâ sancta in pœnam exclusi
sunt * Ex eadem mansione in *Cades*
misit hoc anno *Moses* legationem
ad regem *Edom*, ut liceret populo per
medias terras illas impunè transire ,
sed repulsam passus per Moabitidem
profectus est, terminis tantum Idu-
mæ rasis, Num. 20. v. 14. nempe ca-
stra moverunt versus montem *Hor* in
finibus extremis terræ *Edom*, & hæc
fuit mansio 34.

Mense 5. die 12. mortuus est *Aaron*
Num. 33. cum esset annorum 123. &
filius

filius *Eleazar* ei suffectus, & luxit populus 30. dies *

Mense 6. insignis victoria relata est de *Arad* uno e Cananæis Regibus *Num* 16. Mox itum in *Salmona* ad 35. mansionem. * Ibi iterum murmuratio populi ex fastidio manne & tædio peregrinationis: sed ignitis serpentibus, & interitu plurimorum compefcuit eam Deus,

Igniti serpentes dicuntur tum ob exterram speciem rutilantem in modum ignis, tum etiam ob sensum doloris, quem inferebant, ut eorum morfibz corpora inflammarentur carbunculis, & ardente febre conceptâ.

His serpentibus opposuit Moyses serpentem æneum erectum, ut eo conspecto ægri sanarentur.

Itum exinde ad 37. mansionem in *Oboth*, inde fines Idumæorum egredi si fixere tentoria in finibus Moabitarum in *Iseabariim*, ubi fuit 38. mansio. * 39. mansio in *Dibongad* transito torrente & valle *Zared* juxta fluvium *Aronon*, in finibus iisdem Moabitarum
Man-

Mansio 40. in *Helmond: blathaim* Num. 33. * Trajecto deinde fluvio *Arnon* missa est legatio ad *Sehon* Regem *Amorrhæorum*, sed illo negante transitum, vi occupatæ sunt terræ illius, uti etiam Regis *Basan* Num. 21.

Ogg gygas erat 12. pedum longitudine terrificus, cujus lectus ferreus in *Rabbath* novem cubitos longitudinis & quatuor latitudinis habebat; cubitus autem unus pedem habet cum dimidio.

Mansio 41. fuit juxta montes *Abarim* è regione urbis *Nebo*. * Inde delapsi in subjectam regionem campestram dictam *Campestria*, ut ibi Duce *Iosue* transirent *Jordanem*.

Huc advolavit *Balac* Rex *Moabitaram* cum *Baalam* ariolo, ut malè diceret *Israëli*: sed is volente *Domino* pro maledictione benedixit. * Hic fornicati sunt filii *Israël* cum filiabus *Moab*, & adoraverunt *Beelphegor*, & confossus est *Zambri à Phinees* ob fornicationem in ipso scelere, uti & aliorum 24. millia deleti *Num. cap. 25.*

Numeratus est populus de novo, ut con-

constaret, cui tribui major portio ter-
 ræ assignaretur. * Moyfi denuntiatur
 sua mors, & Josue Dux populi inaugu-
 ratur *Num: c. 27.* * Duce *Josue* Madia-
 nitæ cæduntur, & inter illos *Baaln*
Num 31. * Tribui *Ruben* & *Gad*
 dimidiæ tribui *Manasse* datur regni
 cis Jordanem in possessione *Num. 32.*
 Mense II. die I. Moyfes jubente Do-
 mino populo exponit Deuteronomi-
 um *Num. cap. 1.* toto mensis illius de-
 cursu. Civitates refugij decernit, *cap.*
4. v. 42. * Leges futuro regi præscri-
 bit *cap: 17.* * Fœdus Deum inter
 populum renovat * *cap: 29.* * Deute-
 ronomij librum in arcæ latere reponi
 jubet *cap. 32.* * & septimo quoque, si-
 vè anno Sabbathico recurrente præle-
 gi populo in solennitate tabernaculo-
 rum. Deinde cantico recitato *cap.*
32. & benedictione tribus singulis
 impertitâ *cap. 33.* terra sancta, desu-
 per è vertice *Phasga* Angelo demon-
 strante, conspectâ *cap. 34.* felicissime
 moritur, & ab angelo ibidem sepeli-
 tur

tur, cum esset annorum 120. * Luctus
verò Moysis tenuit populū per 30 dies.

Moysē defuncto die septimā Men-
sis duodecimi principatum populi ca-
pessit *Josue*, mittitque exploratores in
urbē *Jericho*, quibus subinitiū sequen-
tis mensis in castra reversis finito jam
luctu pro Moysē, mortuo jubetur po-
pulus parare in triduū cibaria, ut *Jor-
danē* trajciant, triduoq; exacto, tran-
seunt *Jordanem* retrò actum sicco ve-
stigio, decimā die mensis, *Josue 4. cap.*

Die 11. circumciditur populus in
Galgalis, ubi primū castra metabat-
tur, *Josue 5.* * Die 14. ad vesperam co-
meditur Phase, cumque jam fruges
terræ sufficerent populo, desijt pluere
manna * Die 15. præcipitur *Josue* ut
jubeat circuire *Jericho* septem conti-
nuis diebus * Die 22. *Jericho* muris ad
sonitum tubarum corruentibus expu-
gnatur, & flammis absumitur; *Rahab*
autem cum omnifamilia sua salvatur.
* quæ nubet *Salmoni* filio *Nahasson*, un-
de genitus *Booz*. * Idem contingit
aliis

aliis civitatibus. *Propter furtum autem *Achan* in *Jericho* factum punitus populus, & cæditur ab hostibus, & lapidato prius *Achan*, *Hai Civitas* expugnatur 12. millibus hominum occisis Rege suspenso. *

Cum *Achano* ad mandatum Domini filii etiam ejus occisi sunt, vel quia conscierant sceleris, ut sic punirentur pro sua culpa, vel quia Deus supremus Dominus vitæ ac mortis, & suâ lege, quam ipse dedit, de filiis non puniendis pro patribus, solutus, vitam filijs auferre voluit, tam pœnam parentis, quàm in populi exemplum ac terrorem.

Mense 3. *Gabaonite* imponunt Hebræis *Josue* 9. die 21. Mensis tertij stetit Sol & Luna ad Imperium *Josue* pugnantis contra *Amorrhæos*, quorum Dixerant Sol & Luna, ut cerneret hostis cælum sibi Deumque adversari, & facta est cædes 5. Regum: *Josue* 10. * Secutæ deinde plurimarum urbium expugnationes, cæsiq; 12. Reges * & triennio sequente aliæ bellorum reliquæ confectæ, aliq; Reges univrsim 31. interfecti. Anno sequente facta

facta est terræ divisio per sortes, & in funiculo distributionis, ut videre est *Josue c. 23. usque ad 24.* Funiculi autem distributionis sive mensorii, quorum Scriptura meminit, non erant externi & materiales qui revera ducerentur è termino terræ Sanctæ in terminum, (hoc enim prodigii simile) fuerunt ergò geometricæ sive mathematicæ lineæ mente conceptæ, colebant enim Mathemata Israëlitarum Principes. Denique convocatis Senioribus populi & tribuum capitibus jussuque populo abijcere Deos alienos *Josue* moritur anno vitæ 119. & Israël tenet terram promissionis.

De Judæâ, quæ est *terra promissionis*, asserit *S. Hieronymus*, Parvam esse, & continere 60. milliaria (Germanica parva) in longitudine à Dan usque ad Bersabee: In latitudine 15. à Joppe ad Bethleem. Est ergò (scribit *Cornelius à Lapide*) Judæa minor, quàm Belgium; Vocatur tamen à Deo spatiosa non absolutè sed respectu terræ angustæ Gessen, ex quâ Hebræos eduxit Dominus. Secundo spatiosa erat respectu ubertatis soli, unde licet parva sit, propter ubertatem

tem tamen, innumerabilem hominū multitudinem alebat, ideo, terra vocatur *lactis & melle manans*

Circumstantias hujus profectiois obferret lector plane mirabiles I. Circumduxit enim Dominus populum per 40 annos non viā rectissimā & brevissimā versus *Gaza*, quæ *Ægypto* à septentrione cohæret, & patriarchis promissa fuerat, sed orientem versus & mare rubrum, idque per multiplices anfractus deserti: via autem rectissima à *Ramesse* primā mansione Israelis usque Hierosolymam est tantum 55. milliariū (intellige parva milliaria, nec nisi unius horæ) ut *Tirinus* notavit in sua tabula Chorographica terræ Sanctæ. Causam huius circuitus reddit *Moyfes* Exod: 13. *ne forte poeniteret eum, si vidisset adversum se bala consurgere, & revertaretur in Ægyptum.*

II. Circumstantia valetudo firma Israelitarum. Tradunt quidem scriptores aliqui Hebræorum inimici, Israelitas *Ægypto* expulsos esse plerosque tanquam leprosos sordidos impetigine, ac planè morbidos, sed arguuntur mendacij à *Davide ps: 104. eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus.*

III. Circumstantia, fuerunt divitiæ ingentes, spolia *Ægyptiorum* &c. pro comestatu manna, unde nec pecunijs indigebat cum victus & amictus non deficerent.

IV, Col

IV. Columna nubis de die, & ignis de nocte, quæ semper visa fuit populo, & castrametationum loca designavit, quando quievit, & iterum castrorum motionem, quando movebatur.

Denique circumstantia multitudinis populi ferè immensi, quanquam ex illis qui Ægypto egressi sunt terram promissam ingressi sint tantum Josue & Caleb. paucis Obiigit possessio terra sancta.

os so os so os so os so os so os so os so os so

§. 1. Progenitores Christi.

NAASSON filius AMINADABI tribu Juda natus a. m. 2514 sororem habuit *Elisabetham* uxorem *Aaronis*, princeps tribus suæ præstantissimus, primus in castrametatione, primus in solennitate dedicationis altaris; & primus in progressu è Sina.

SALMON filius NAASSON natus a. m. 2551. Duxit uxorem *Rahab* quæ exploratores accepit in *Iericho* & occultavit, quam etiam ad Deum convertit.

Neque id durum videatur habita ratione, hinc viri principis in nobilissima tribu, & inde mulieris meretricis, fortè enim fuit

E

fuit

fuit inferioris tantum conditionis ut
quam scriptura vocat concubinam qua
fuit *Agar ABRAHE, Zelpha & Bala* Jac
&c. de ipso conjugio *Mattheus* Evangelii
dubitare non sinit, & quatuor scemina
signes peccatrices, ac etiam quædam pe
tiles, *Thamar, Rahab, Ruth, Beths*
recensentur in genealogia Christi, ut
notesceret non dedignatum Christum
ex peccatoribus, qui ad peccatores
vandos venerat, ita *Ambrosius & Augu*
nus.

BOOTZ primus a: m. 2611. nat
de *Salmon* jam sexagenario, genuit
Booz secundum, & *Booz* secundus
genuit tertium.

Quia incredibile videtur quatuor ho
num generationibus 440. annos, quæ
capta Jerichunte ad foundationem templi
reperiri debent, expleri, nisi filios omni
â nonagenarijs genitos dicamus, ideo pro
babilior videtur *Lyrani Saliani, Tirim*
liorumque sententia, qui in Christi gene
logia tres Boozos sibi succedentes pro
nunt (quorum duos scriptura studiose
miserit, sicut & alibi in enarrandis genera
tionibus fecisse videtur) ita ut sex genera
tionibus totum illud tempus exhauriat.
Hoc modo *Salmon* cum occupata Jerichunte
duxit *Rahab* fuit 34. annorum, &

qui post alios liberos susceptos anno vitæ
60 genuit primum *Bootz*, sic tota illa an-
norum summa usque ad fundatum templum
annis 26 minuetur. Primus genuit secun-
dum *Bootz* anno ætatis 65, secundus tertius
um, etiam circa 65, tertius autem *Bootz*, an-
no 70. *Obed*, & hic iterum anno 70. *Isai*.
His si annos vitæ *Davidis* & quatuor de re-
gno *Salomonis* addideris explebuntur 440.

BOOTZ ergo tertius ille est, qui
Elimelechi mariti *Noëmi*, ac patris *Ma-
halonis* (qui fuit *Rutha*, & *Chelionis*,
qui fuit *Orpha* maritus) consanguini-
neus, ac summæ vir benignitatis,
charitatis in omnes; animi modera-
tionis, justitiæ, & pietatis singularis.
Ann. mundi 2810. *Rutham* alcivit si-
bi in conjugem populo consentiente,
& benè precante ad suscitandum se-
men *Elimelechi*, aut potius filij ejus
Mahalonis, secundum legem. Ex
hoc tertio *Bootz* viro prædivite, po-
tente, & magnarum opum, ut Scrip-
tura loquitur *Ruth 2.* genitus est *Obed*.

OBED regis *Davidis* avus an: 140.
ante illius nativitatem; an. m. 2811.
& *Bootzi* 71. natus est (nec incredi-
bile

bile pro hac ætate mundi videatur
Booz genuisse Septuagenarium, mi-
 minisse oportet ex *Aristotele* anno
 Septuagesimum terminum gene-
 tionis humanæ ab eodem consti-
 tui hoc anno igitur *Obed* genitus plausi-
 attulit Noëmi, & omnium concin-
 num publicam gratulationem *Ruth*.
 Dicitur fuit *Obed* & non *Mabalon*
 patre Idolorum cultore; *Obed* enim
 significat *Servum & operarium*. *Ruth*
 enim ad veri Dei cultum conversa
 vos iustitiæ & operarios vitæ æternæ
 genuit.

ISAI sive JESSE filius *Obed* & *Sarah*
 ter *Davidis* natus an: m. 2880. in
 Bethleemitas vir primarius: Obliv-
 vans legis & rectus. Ter felix patre
 multiplici prole, sed octavâ & postea
 mâ, felicissimus in *Davidis*, per quem
 scilicet Regum multorum parens
 factus: quem Regno gentis suæ
 auguratum vidit: Regem, qui omni-
 bus Regibus cunctis retro sæculi
 Sceptra tenentibus longè antecellit.

ret. Obiit *Isai* an. m. 2974. in Moabiturum Regione, quò *David* ut se & amantissimos parentes suos, ac fratres furori *Sauli* subduceret jussu Domini migraverat; qui etiam utrique parenti mortem sanctè obeunti cum fratrum coronâ fideliter adstitit, & exequiis ultimò honoravit.

Familia Isai & fratres Davidis.

OBED filius *Booz* ex *Ruth*, genuit *JONATHAN* & *ISAI*: fuit ergo *Jonathan* patruus *Davidis*, & filius *Jonathan* dictus *Eleazarus* fuit patruelis, & unus de tribus fortissimis *Davidis* 2. Reg. 23.

Filij Isai octo & dua filia.

I. **E**LIAB sive **ELIA** princeps & tribunus in *Judâ*. Reperitur ejus filia, vel melius Neptis *Abihail*, quæ aâis 90. post nupsit *Roamo*, ex quo suscepit, *Iehus*: *Someriam*: *Zoom*.

II. **AMINADAB** vel **ABINADAB**. hujus tota posteritas obscura & in cognita &c.

III. **SAMMA**, etiam **SEMMAA**, vel **SAMMAA**, aut **SIMAA** dictus, hujus filij tres sunt *Jonathan* vir fortissimus, qui in traditione

Hebræorū dicitur *Nathan*. *Ionadab* vir cal-
 dus. *Iohel*.

IV. *NATHANAEL*, qui in Scriptura p-
 steritatem non habet.

V. *RADDAI*, dictus à septuaginta *Rad*
 hujus quoque ignoti sunt posterii.

VI. *ASOM* posteritas illius ignota.

VII. *ANONYMUS*, in Scriptura quide
 septimus appellatur *David* 1. paral: 2.
 15. sed secundum eandem Scripturam 1. re
 16. & 17. verè *David* Octavus est.

VIII. *DAVID*, de cujus filiis alibi.

Filiæ *Isai* fuerunt duæ I. *SARVIA* qu
 genuit ex *Suri* filios: *Abisai* percussor
 Idumæorum: *Ioabum* Principem militum
Davidis: & *Banajam* jussu *Salamonis* occi-
 sum, II. filia fuit *ABIGAIL*. quæ ex *Ieda*
Ismaëlita, qui etiam dictus est *Iezbra*, genuit
Amasam, quem *Absolon* fecit principem
 exercitus pro *Joab* & postea à *Joab* proci-
 dè interfectus est ex invidia.

§. 2. Pontifices Hebræorum

I. **A** ARON *Amran* & *Iochabeta*
 lius frater *Moyfis* & apud *Ph*
 raonem ac populum Hebræum inter
 pres & prodigiorum socius 83. an-
 nis in durissima servitute exantlat
 Pontifex legis *Mosaicæ* primus jubet

te Domino, solennitate magna ac multis ceremoniis initiatus est A. m. 2545. vitæ 85. in secundo anno exitus ex Ægypto. Pontificatum autem ejus legitimum ac sanctum fuisse cœlestibus signis probavit Dominus, tum igne cœlesti Sacrificia ab *Aarone* oblata absumente, tum etiam Virgâ *Aaronis* Solâ florente & fructus ferente inter omnes virgas omnium tribuum Israël. In vitulo aureo ita per infirmitatem peccavit, ut culpâ insigni animi demissione ac dolore expiatâ, destinatum sibi familiæque suæ Pontificatum nihilominus obtinuerit. Præstanti animi constantiâ geminos filios ætate ac dignitate florentes divino absumptos incendio fortiter ac tacitus tulit, eademque, fortitudine mortis suæ nuncium accepit.

Ita Dominus voluit initiare *Aaronem*, ut perpetuus in ejus posteritate maneret supremus pontificatus *Exod. 28*, sicque permansit usque ad tempora Regum Syriæ, post reversionem ex Babylone: quo tempore pontificatus lapsus rebus ad alias familias

E 4

miliis

militas leuiticas quidem, sed non ab An
 no fluentes regum voluntate & benefi
 est traductus. Quin etiam ita fuit per
 tuus: ut tamdiu quisque teneret, do
 vita suppeditaret, postea Græcorum
 gum arbitrio de anno in annum tribui co
 tus est; initio etiam pontificatus tant
 supra rerum sacrarum procuracionem
 extendebat, postmodum autem pontifi
 tus cum principali ac regia quoque po
 state conjunctus est, ut essent simul po
 tifices & reges, quibus amotis, demum
 tus est Christus simul & rex & pontifex
 perpetuum.

II. ELEAZER eodem die su
 tus est parenti, ut videre est *Num. 11.*
v. 25. & Deuteron: 10. v. 6.

Modus sufficiens hic fuit, cum iuber
 Domino Aaron Moysse fratre & Eleazar
 lio comite, egressus esset de Castris omni
 pontificiis ornamentis indutus, & ascen
 disse ad montem Hor, Moyses nudavit
 trem veste suâ, induitque Eleazarum filium
 ejus, fuitque hæc consolatio, non leuiti
 ronis, quod tametsi in pœnam incredulita
 suæ ante ingressum in terram sanctam
 deberet, videret nihilominus veste & di
 gnitate suâ ornatum filium suum primogeni
 tum post se relinqui an. m: 2583. ponti
 ficatus 38. Eleazar autem obiit An. 2600.

III. PHINEES filius ELEAZARI
successit an: 2601. juxta mandatum
Domini; eamque dignitatem uti ab
avo & patre didicerat, laudabiliter
administravit annis circiter 40, à for-
titudine Zeloque divini honoris plu-
rimùm commendatus in Scriptura.
Obiit ætatis an: 87. an. m. 2640.

IV. ABISUE filius PHINEIS Pon-
tifex factus an. m. 2641. mortuus an:
m. 2696. *

V. BUGUIS sive Bocci, filius A-
BISUI factus Pontifex an. m. 2696.
mortuus an. m. 2720. *

VI. OZI filius Bocci Pontifex fa-
ctus a. m. 2720. mortuus a. m. 2760. *

Horum Pontificum meminit tantùm Jo-
sephus lib: antiq: 5. c. ult. postque istos
ponit Heli-Rainaudus verò & Salianus a-
lijque, quatuor ad huc interserunt, idque
conformius scripturæ videtur.

VII. ZARAIAS filius Ozi Ponti-
ficatum suscepit a. m. 2760. mortuus
an: m. 2800. *

VIII. MERAIOTUS filius ZARA-
IA suscepit pontificatum a: m. 2800.
tenuit usq; ad annum 2833. XI.

IX. AMARIAS filius Merahoti
anno mundi 2844. tenuit ad annu
m; 2880*

X. ACHITOBUS pontifex factus
an: m: 2880. mortuus a: m: 2899. *

Ab *Achitobi* morte dignitas pontificia
familiam *Ishamoyis* filij quidem *Aaronis*,
non primogeniti translata est; Ex *Ishamoyis*
autem fuit *Heli*, qui sequitur *Achitobum*.
Causa hujus translationis putatur
inertia in rebus sacris administrandis,
de jubente Domino translata fuerit
dignitas ad familiam alteram, secundi ge
ti *Aaronis*.

XI. HELI pontifex simul & Judex
vide Judices.

XXX. Judices.

Qui primam Hebræorum rempublicam
Aristocratiam scilicet gesserant, et
duplicem potestatem ducendi & judicandi
haberent, tamen non à Ducatu duces,
à judicio tanquam parte potiore vocati
sunt judices, id est homines condemnandi
atque absolvendi potestatem ex lege
habentes; nec principatus iste fuit heredita
rius sed populi studiis delatus, pro
fortis judicatus à Deo fuit, quod iis verbum
expressum est: *Deus suscitavit eis salvatores*

Quare nec semper in eadem familia, nec in eadem tribu semper fuit. Cum autem scriptum est, Deum hunc vel illum Salvatorem suscitasse, intellige, quod Deus mentem populo injecerit ad hunc vel illum eligendum. 2. Non habebant iudices jus liberum, sicut reges, vitæ & necis, sed legitimum ex legum præscripto. 3. Bella gerendi potestatem non habebant, sicut reges sed prout à Domino suscitabantur, aut à populo vocabantur. 4. Tributa populo non imponebant sicut reges. 5. Liber erat populus in eligendo, ut uno defuncto alium eligeret, aut non eligeret: hinc multi anni subinde inter iudices interjecti sunt. 6. Non habebant jus legum condendarum. 7. Non utebantur insignibus regijs, sceptro aut coronâ.

Duravit hic principatus usque dum populus superbus regem sibi deposceret. Historici variant in nominando primo iudice; *Genebrardus* primum constituit *Moysem*, 2. *Iosue*, 3. *Othonielem*; ab alijs autem primus appellatur *Othoniel*. Certum tamen esto, tum *Moysem*, tum *Iosue* reverà fuisse iudices, seorsim tamen poni, quia *Moyse* simul legislator fuit; *Iosue* autem quasi pater, acquisite, & distributor sanctæ hereditatis. Incipimus hic post *Moysem* à *Iosua*.

MOYSES legislator post Dei filium

E 6

nobi.

nobilissimus in populo Hebræo
tribu *Levi* ex *Amrano* & *lochabe*
in Ægypto natus a: m: 2464. ex abij
cto infantulo in filium regis assump
tus, & in Spem imperij educatus, se
alternante fortunà exul & profuga
mutatus in pastorem ovium, uxore
liberis auctus, donec electus & eve
catus à Deo, ut fieret terror regis po
tentissimi, & quasi DEUS illius, re
stator Ægypti; marium patefactus
eremicus, & solitudinum: populi
innumerabilis moderator; prodigi
rum Patrator: virtutum prodigium
carus ac jucundus comes Angelorum
Deum inter & populum mediator
Deiq; familiarissimus ac intimus. Pri
mis annis versatus in aula castè at
git delicias regum, in media vita cor
poris labores fortiter pertulit, in ter
tia vitæ periodo tantas curas in er
mo sustinuit, quantas improbissimè
populus inferre potuit. Mortuus est
trans *Jordanem* in monte *Nebo* in ves
tice *Phasga*, mentis corporisque fec
sibi

fibus integer, & Angelico ministerio
ibidem sepultus anno ætatis 120. exi-
tus Hebræorum & gubernationis 40:
a: m: 2583. ante ortum Christi Domi-
ni 1470.

Sepulchrum Moyſis ignotum est, tam-
etsi enim adſtiterint morienti Moyſi *Elea-
karius* aliique principes populi, viderintq;
corpus mortui manibus non mortalium,
sed immortalium virtutum in aëra elevari,
atque ad vallem terræ *Moab* contra *Phogor*,
id est, in loco qui situs est inter montem
Abarim & locum idoli, cui Israël litavit,
transferri, nube tamen operiente spatium
illius vallis non viderunt locum determina-
tum; Sic *Caictanus* conformiter *Philoni* &
Iosapho. Voluit autem Deus absconditum se-
pulchrum tanti Prophetæ, & voluit simul
ut viderent Hebræi sepultum esse in aliquo
loco, ne putarent in cœlum delatum esse
tanquam Deum, & simul ne circa cadaver
demortui idololatriam committerent.

I. JOSUE Anno m. 2491. Avo *E-
lisamo* Ephraimitarum omnium prin-
cipe & Patre *Nun* sive *Nave*. Vir ab
Ecclesiastico & Scriptoribus memora-
tissimus, in circumcisione sua primùm
vocatus *Osee*, postea missus à *Moyse*
ad

ad explorandam terram sanctam d
 ctus *Josue*, Vir in quo virtutes omni
 ex æquo certârunt; Vir belli & pa
 cis artibus laudatissimus, annis 51
 bella Domini tantâ felicitate contra
 barbaras gentes gessit, ut regum pro
 fanorum 31. devictos & terræ affli
 ctos pedibus conculcârît, & exigent
 Numine in crucem egerit. Hoc cir
 cumeunte *Jerichuntis* mœnia concide
 runt. Mirabilium patrator, cujus im
 perio *Jordanus* recurrit in caput suum
 Sol constitit & Luna non festinavit
 occumbere, Deus ipse ad tantum pro
 digium voci *Josue* obtemperavit. An
 nos in *Ægypto* egit 53. in desertis *Ab*
rabix locis 40, in *Chananitide* 17, in
 qua diem clausit extremum anno æ
 tatis 110. an. m. 2600.

II. OTHONIEL Judex Hebræo
 rum (ut quidam volunt primus) ex
 tribu *Juda*, suscitatus à Domino post
Josue an. m. 2600. Vir magnanimus
 ac Spiritu eminentioris Sapientiæ,
 Consilij, fortitudinis, & pietatis inf
 gnâ

gnis, liberator populi ex octenni ser-
vitate, sub *Cusano* Rege Mesopotamiæ
toleratâ, restitutor divini cultûs, &
destructor idolorum, quibus populus
addictus erat. Obiit expletis 40. an-
nis à morte *Josue* anno vitæ circiter
100. an. m. 2640.

III. AOD ex tribu *Ephraim* suc-
cessit *Oihonieli* a. m. 2640. mortuo au-
tem *Oihonielo* & *Aodo* judicante ite-
rùm *Filij Israël* adiderunt *facere mala*
in conspectu Domini privatim publice-
què idola colentes. Rempubicam
tamen sine ulla nota reprehensionis
sed sanctè administravit *Aodus* per
80. annos, ut Christum Dominum
non paucis in rebus præfigurârit. O-
biit a. m. 2720.

IV. BARACH ex tribu *Nephtali*
cum *DEBORÂ* prophetissa ex tribu
Ephraim judicare cœpit a. m. 2721,
additur autem cum *Baraco*, *Debora*,
non quòd judex illa verè fuerit, sed
quod Prophetis esset, quæ responsa
divinitus dabat consulenti populo,
uxor

uxor autem erat *Lapidoth*, & probabiliter vidua, quando per eum Dominus arguere & consolari populum dignatus est. *Debra* ergo Consilio Prophetiâ, & auctoritate apud *Barac* cum ulâ, judicis directrix & adiutor fuit; *Barac* autem Princeps ac iudex *Sisara* domitor & populi fuit liberator, eodemque ferè tempore cum *Debra* mortuus circa an. m. 2760. Laudatorem habet *Apostolum Hebr. II.* quæ eum nominatim a numerat sanctis viris.

V. GEDEON suscitatus à Domino per Angelum an. m. 2768. cum octiduum jam annis populus sub servitute Medianitarum premeretur. Vir teste Angelo fortissimus virorum, Bellator admirabilis, complosione hydriarum & lampadum fulgore hostium terroris strages; cujus auspicijs quatuor reges devicti & penitus deleti; ad cuius arbitrium vellus & tellus alternatim maduerunt, felix parens, qui 70. liberos genuit, sed infelix, qui eosdem horribili scelere nequissimi filij super unum

unum lapidem jugulatos amisit. Liberator populi & restaurator pietatis ac religionis. Obijt a. m: 2800. in senectute bona, *laudatus ab Apostolo, à S. Augustino*, alijsque inter sanctos viros celebratus.

Gedeon non fuit vir de plebe quispiam, quanquam veniente Angelo triticum ipse excuteret, & purgaret frumenta in torculari, hoc enim tempori & necessitati tribuendum est: ut scilicet communi omnium domesticorum continentique diligentia hostium adventus, à quibus omnia vastabantur, præverteretur. Unde etiam latenter non in areâ, sed in torculari fruges excutiebat, ut se quam primum ad montes & speluncas veniente hoste reciperent.

VI. ABIMELECH filius GEDEONIS ac perditissimus tyrannus non Judex, qui per summam crudelitatem cæsis 68. fratribus tyrannidem invasit, *Sichimitis* eligentibus & ambitioni assentientibus a. m: 2801. ut habetur Jud: 8. contra loquente *Ioathamo*, & Deo immittente Spiritum pessimum inter *Abimelech* & habitatores *Sichem*, quo & ipsi *Sichimita* castigati sunt ab *Abime.*

Abimelecho, & *Abimelech* in obfessio-
arcis Thebes à muliere fragmine mi-
 lã dejecto extinctus pœnas luit ann
 mundi 2803.

VII. THOLA ex tribu *Issachar*
 m. 2804. electus à populo. Filius fuit
Phua, Gedeonis; *Thola* verò *Abime-
 lechi* patruelis, de hoc nulla rerum ge-
 starum mentio, unde à *Josepho* plac-
 omiffus, & videtur idololatria sub
Thola perseverasse in populo, cum
 nullibi sublata memoretur. Decessit
 principatu & vitâ a. m. 2826.

VIII. JAIR GALAAD ex tribu *Ma-
 nasse* trans Jordanem an. m. 2827. ele-
 ctus per communia populi Suffra-
 gia, idque ad evitandas turbas pro
 principatu, quales excitaverat *Abi-
 melech*, cœpitque administrare Rem-
 publicam in magna rerum affluentia,
 & numerosa familia, quippè qui 30.
 filios habuit multis inequitantes, &
 totidem oppidorum moderatores in
Galaatidite trans Jordanem, qui tamen
Jairo generali Gubernatori totius po-
 puli

puli suberant. Sub hoc populus ser-
 viit Ammonitis & Philistæis, mortu-
 us est mærore fortè quam annis gra-
 vior; Rempubicam enim penè pro-
 stratam reliquit a. m. 2848.

IX. JEPHTE postulatus à populo
 & non absq̃ue objurgatione consen-
 tiens postulationi an. m. 2849. cum
 durissima esset servitus Israël sub
 jugo Ammonitarum, & ipse in terra
 Job non inglorius prædas ageret. Ce-
 leberrimus est à voto de filia immo-
 landa, si victoriam ab Ammonitis re-
 portaret, & simul à victoria, quæ vo-
 tum consecuta est, voti que executio-
 ne. Judicavit annis 6. mortuus anno
 mundi 2854.

Voti, quod fecit *Jephthæ*, æquitas ambi-
 gua est gravibus auctoribus; videtur autem
 mitior sententia amplectenda existimanti-
 um, rem totam singulari Dei inspiratione
 susceptam & perfectam esse. Favet au-
 ctoritas *S. Hieronymi* epist: 34. ad Jul: ita
 Scribentis: *Jephthæ* obtulit Virginem filiam,
 & idcirco in enumeratione Sanctorum ab
 Apostolo ponitur. Si qui Ss. PP. Contra-
 rium, sentiunt, loquuntur de voto, si spon-
 te

te propriâ & non divinâ inspiratione
ctum fuisset.

Sit tamen ut ut sit, licitumne an illicitum fuerit votum, & executio illius, hic men locum habet illud *Mercurij Trismegisti ad Staium* apud *Stobæum* Sermone de veritate. *Inter homines inquit tres excusantur causa, propter quos pollicita violant, & non tenentur. Aut enim Statim à principio quædam aliquid per fraudem dicit, aut ejus quod dixit postea ipsum pœnitet, aut ad perficiendum invalidus est factus. Ex his primum prava voluntatis, Alterum imbecillis iudicium, tertium infirma facultatis.*

Novi Hebræi, ne à *Iephtade* immolatio typus duceretur filij Dei à patre sacrificium excogitaverunt interpretationem, dixeruntque *Iephten* filiam suam non immolasse, sed perpetuò duntaxat virginitati consecrâsse, itaque civili morte affecisse, quibus contrarium docent veteres Hebræi cum *Josepho*, & plerisque Ss. Patribus.

X. ABESAN (quem *Eusebius* HEBERONEM ex oppido *Bethleem* nominat) electus an. m. 2855. à Scriptura dicitur genuisse 30. filios & 30. filias ex pluribus scilicet uxoribus, licet illa tempora permittebant. Est autem quibus cum 30. generos totidemque

narrat

nurus sibi adscivisset, probabile est propter tam amplam cognationem electum fuisse. Præsertim cum vir esset, bonus ac justus, & potens ad populum in verò Dei cultu, ad quem ab idolis redierat, tum hortatu, tum vitæ exemplo conservandum. 7. annis judicavit Israël, & mortuus est a. m. 2861. sepultusque in Bethleem.

XI. ACHIALON vel HELON *Zabulonites* suffectus a. m. 2862. Hic pacem cum Philistæis retinuit, tributum ei reddens, quod antecessor ejus inceperat. Obiit an: m. 2871.

XII. ABDON dictus ab aliis LABDON, filius ILLELIS ex tribu Ephraim, electus a. m. 2872. Numerosam ejus prolem Scriptura memorat, nempe 40. filios, & 30. ex eis nepotes, scilicet qui vivo ad huc avo nati sunt, jamque adulti, ut equitarent omnes, inquit Scriptura: plures autem habuisse post se ex tot filiis non dubium est. 8. annis judicavit, & mortuus est a. m. 2877. ac magnificè sepultus,
ut

ut ait *Josephus*, in *Pharaton*, filion
scilicet ac nepotum turbâ Magna
centiam adornante.

XIII. SAMSON successit An
NI; probabiliter autem à popo
modò electus an. m. 2882. Mille
prodigiis inclytus; prodigio en
fuit ab Angelo denuntiatus, à Ste
matre conceptus, & natus ad popo
libertatem, prodigiosè roboratu
Domino *Leonem* discerpit, trigint
Asehalonitas suis manibus trucidav
incendiariis vulpibus in hostili
deflagrationem sparsit, maxillâ
millenos hostes fudit, ex eadem
aquam prodigiosam elicuit, prodigi
valvas dejecit *Gazans*, & transtul
rudentes & bubulos nervos septu
disrupit, ut fila araneorum. Sed h
ac tam prodigiosa virtus ab imbel
muliercula demùm prostrata est; br
vi tamen novo prodigio iterùm su
crescentes vires cum capillo recep
ac ingentes columnas, cui multa m
lia virorum insederant, cum univer

Dagonis templo cæco labore in præceps deiecit, suisque immoriens trophæis hostem simul ac populi servitutem eodem sepulchro conclusit An. m. 2899. cum iudicasset ac pro libertate populi certasset 20. annos.

Samsonem absque peccato mortem sibi accersivisse plerique Ss. PP. tradidère. Et *S. Augustinus* ait Spiritum, qui per illum miracula patrabat, hoc latenter iussisse; & quod bene à doctis observatur, *Samson* non sibi manus intulit, nec inferre voluit, sed *Philistæis*, ex accidente autem factum est, ut eos occidens ipse non evaderet, sed in ruina involveretur, vitam suam divinæ gloriæ ac libertati consecrans

Dubium tamen non est, *Samsonem* sæpius accedendo ad meretricem, & libidini indulgendo graviter peccasse, sed oculis jam orbatus, illus, cæsus; pessimeque ab hostibus vexatus & afflictus, justam Dei in se animadversionem agnovit. pœnitentiam egit divinam misericordiam iterato imploravit, vincula carcerem, pistrinum, cæcitatem & similia cum magna in Christum fide, quam *Paulus* ipse prædicat, in satisfactionem, & obtinendam veniam Deo obtulit, sicque in ordinem Nazaræi internamque gratiam restitutus & justus factus est. XIV.

XIV. HELI AARONIS non ex ELOAZARO, sed ITHAMARE filius, fuit Pontifex & Judex electus an: m. 2901. Fortè conjuncta est illi utraq; dignitas, quia prostratis jam Philistæis, ceterisque populis quiescentibus, opus non videbatur viro bellatore ad rem publicam gerendam. Infelix fuit qui & filios suos, quorum culpas apprehendere & noxios contristare nolu-erat, perdidit unâ eademque strage quâ arca capta à Philistæis, & 30 milia de populo occisa, & Sacerdos cuius abusum permiserat, ac vitâ sine subitaneo in terram lapsu de se spoliatus est an: m. 2939. Ut discat orbis à Deo filiorum noxas puniri in patre, & principium delicta castigari in populo.

Filij Heli *Ophni* & *Phinees* à *Gregorio Magno* aliisque PP. in reproborum exemplum ponuntur, Itaque de eorum salute æternâ actum videtur; mitius autem de patre Heli judicant, ut qui culpam reprehensus agnovit, pœnitentiam egit, divinæque voluntati acquievit, denunciatam pœnitentiam temporalem humiliter expectans atque suscipiens de manu Domini.

XV. SAMUEL Judicum postre-
 mus ad initium quartæ ætatis, à Pa-
 tre *Elcana* & matre *Anna* à Deo ex-
 oratus, & mundo natus an: m. 2901.
 apud *Heli* educatus, ac post illum Ju-
 dex electus an: m. 2940, ætatis anno
 circiter 40, cum jam filios procreâs-
 set *Joëlem* & *Abiam*. Fuit hic *Sa-
 muel* familiâ Levita, privilegio Pon-
 tificis, Prophetæ scientiâ, Judex digni-
 tate: cujus ad nutum cœlum tonuit,
 & imbres dedit, ac hostibus conteren-
 dis grandines. Pro peccatoribus De-
 um exoravit, Prophetarum filios ad
 pietatem informavit, & prius vivendi
 quàm benè merendi de omnibus fi-
 nem fecit. Vixit in solo Magistratu
 annos 22. translato deinde in *Saulem*
 imperio 16. annos, universim autem
 88. E vivis abiit ante Christum, quem
 præclare adumbravit a: 1076.

Samuel origine Pontifex esse non pote-
 rat, à plerisque tamen Ss PP. extraordi-
 narius Sacerdos appellatur. Et S. Hiero-
 nymus vult Samuelem divino privilegio
 sacerdotem factum esse, qui & Sacerdoti

F

suc-

122 ÆTAS III. ab anno 2944.
successerit, & hostias obtulerit; sicut
lus extra ordinem factus est Apostolu
sic interpretari licet Ss. PP. qui Sams
Sacerdotem vel Pontificem dixerunt.

S. 4. *Monarcha Assy*

Ab anno 2544. ad annum 2944.

XVIII. **A**MYNTAS ab
2575. usque ad 2600.

XIX. BELOCHUS regnavit cu
lia sua *Atossa*, quæ & *Semiram*
cunda appellatur ab anno 2600

ad 2645. * XX. BALUATOR
lijs BEI. LEPARES ab an: 2645

ad 2674. * XXI. LAMPRI
an: 2675. usque 2708. * XXII.

SARES ab an: 2708. usque 2720
XXIII. LAMPARES ab an: 2720

que ad 2757. * XXIV. PANVA
an: 2757. usque 2802. * XXV.

SARMUS ab an: 2802 usque 2820
XXVI. MITRÆUS ab an: 2820

que 2848. * XXVII. TEUTAN
ab an: 2848. ad 2880. * XXVIII.
TAUTÆUS ab an: 2881. ad 2920

XXIX. TYNÆUS ab an: 2921
2950. *

Omnium istorum Regum gesta altissimo silentio sepulta sunt

S. 5. *Ortus & occasus. Regnorū ac principatum.*

REGNUM, ET REGES ITALIÆ.

Ortum suum habuit regnum latinorum circa an. m. 2721. ante Christum, 1332. Variis nominibus à variis regibus appellatum.

I. Rex *Janus*, bifrons ideo depictus ab antiquitate fabulosâ, quia divino honore colebatur initio anni, quasi respiciens finem præteriti & initium futuri. Fabula involvit summam hujus Regis prudentiam, quæ respicit præterita & considerat futura.

II. *Saturnus*, natus in Creta regnum Italiæ capeffivit, & ex eo, quod stercoreare agros primus docuerit, dictus est *stertes*, & Itali dicti *Stercoriani*, postea Saturnini. Inde etiam *aurea Saturni sacula*, quod ipso regnante terra in pace coleretur, & fructus abundantes ferret.*

III. *Picus* Saturni filius, primus Rex Laurentinus, bellator egregius & augur, *

IV. *Faunus*, * V. *Latinus*, unde nomen *Latium* * VI. *Aeneas* post Trojam an. 1871. captam & dirutam à Grecis

VII. *Ascanius* ÆNÆ ex CREUSA filius circa an: m: 2880. ante Christum 1173. qui relicto postea novercæ suæ regno *Lavinij* *Albam Longam* condidit, & *Sylvium* Posthumum fratrem suum *Anea* ex *Lavinia* filium summo pietate educavit. Rex Albanorum dictus est & posterius ejus Albani. *

VIII. *Sylvius*, Posthumus. * *Ascanius* Julium *Sylvium* procreavit, à quo familia Juliorum orta est, & omnes Albanorum reges *Sylvij* vocati sunt. Propter Ætatem parvuli, quæ necdum regendis civibus donec erat, *Sylvium* Posthumum fratrem suum regni hæredem reliquit. *

IX. *Aeneas Sylvius*, sic dictus, quod plurimum venationi deditus. * X. *Lavinus* 2. * XI. *Alba Sylvius* *Sylvij* *Aeneas* filius. * XII. *Sylvius Atys* ALBÆ superioris regis filius. * XIII. *Cappys* filius *ATVS*

ATYS. * XIV. *Calpetus* filius *CAPIS*. *
XV. *Tiberinus* *CALPETI* filius, in *Ti-*
beri submersus, à quo fluvius appella-
tus est *Tiber*, qui prius *Albula* appel-
labatur. *

XVI. *Agrippa* vixit cum *Iosaphat*
Circa a. m. 3123, * XVII. *Alladius*, ut
Raynaudus, sive ut *Eusebius*, *Sylvius*,
Aremudus vel *Remulus* *AGRIPPÆ* fi-
lius, præsidium *Albanorum* inter
montes ubi nunc *Roma* est, posuit, qui
postea fulmine tactus interiit. *

XVIII. *Aventinus* *REMULI* filius na-
tu major in eo monte, qui nunc pars
urbis est, mortuus & sepultus, æter-
num loco vocabulum dedit. * XIX.

Procas vel *Prothas* *Sylvius*, filius *AVEN-*
TINI regnavit tempore *Ozia* regis
Judæ circa a. m. 3229. ante Christum
824. * XX. *Amulius* *Sylvius*. Hic *Nu-*
mitorem, *Proca* fratrem regno expu-
lit, filiam ejus *Rheam*, ut ipem pro-
lis præscinderet, virginem *Vestalem*
esse coëgit.

Rhea cum septimo Patru sui anno gemi-
nos edidisset infantes, egissetque contra
legem

legem, in pœnam viva defossa est. Parvulos autem propè ripam Tiberis exposito *Faustulus* regij pastor armenti ad *Luceam Laurentiam* uxorem suam detulit, quæ propter pulchritudinem & capacitatem corporis turpiter quæstuosi, *Lupa* à vicinis appellatur; unde ad nostram usque memoriam meretrici cellæ lupanaria dicuntur.

Pueri autem *Romulus* & *Remus*, cum dolevissent, collecta pastorum & latronum manu, interfecto apud Albam *Amulio* Avum *Numitore* in regnum restituerunt. Poëtæ Ethnici, ut stuprum, ex quo *Rhea Vestalis Romulum* & *Remum* turpi partu edidit, palliant & honorant, ob Romanorum reverentiam finxerunt, quod *Mars* belli Deus & præses cum *Rhea* concuisset; fortè etiam significare volentes Martiam & bellicosam indolem geminorum fratrum, ac populi Romani exinde exurgentis.

M. Oïavius & *Licinius* tradunt libellum de origine Romanæ gentis *Amulium* patrem *Rhea* Sacerdotis, ejus amore captum in nubilo cœlo *Rheam*, cum manè pro more ad usum sacrorum aquam in luco Martiam acceptura venisset, oppressisse. Sed ut sit, crimen nubilo cœlo non tegitur, quo ortum traxerunt Romani.

XXI. Avus geminorum Romulus
Remus

Remi regnum cessit nepotibus anno mundi 3311. ante Christum 742. de quo ætate sequente.

Reges Corinthi ab an: m: 2646. ad. 2900.

I. **R**ex circa An: m. 2646. *Sisyphus.* * II. *Ornition.* * III. *Thomas.* * IV. *Damophon.* * V. *Propodas.* * VI. *Doridas & Hianthidas.* Propodæ filij pulsi ab Heraclidis duce *Alite* a:m: 2950. ante Christum 1103.

Reges Mycenarum ab an: m: 2743. ad 2950.

Argivorum regnum Mycænas translatum à *Perseo* an: m. 2743. ante Christum 1310. fuitque

I. Rex *Perseus* * qui regnum mutavit cum *Megabentho* PÆTI filio. II. *Stenelus.* III. *Eurystheus* * IV. *Atræus* filius *Pelopsis* ex *Hyppodamia* & pater *Agamemnonis*, quorum posterij PELOPIDÆ dicti. V. *Thyestes* * VI. *Agamemnon.* * circa a: m: 2819, ante Christum, 1204. *

F 4

VII.

VII. *Ægysthus*. * VIII. *Orestes*. * IX. *Penthius*. * X. *Comeres*. * Duravit ergo usque ad *Heraclides* a: m: 2950.

Lacedæmoniorum Prima Dynastia.

I. **L** *Elex*. * II. *Eunotas*. * III. *Lacedæmon* circa a: m: 2737. ante Christum, 1316. uxor ejus *Sparta*, à qua dicitur sunt *Spartani*. * IV. *Amyclas*. * V. *Agamemnon*. * VI. *Cynortas*. * VII. *Oebalus*. * VIII. *Hippocoon*. * IX. *Tyndareus*. * X. *Castor & Pollux*. * XI. *Menelaus*. *Agamemnonis* filius, maritus *Helena* filia *Tyndareus* filii. * XII. *Orestes* filius *Agamemnonis* circa a: m: 4871. * XIII. *Tisamenos* *Orestis* filius ex *Hermione*.

Durarunt hi reges usque ad reditum *Heraclidarum*, ad quorum adventum, altera *Lacedæmoniorum Dynastia* incepit in *Peloponeso*.

Reges Trojani ab a: m: 2576. ad a: m: 2871.

I. **F** *Uit Dardanus*, à quo *Dardani*

condita an: m: 2576. ante Christum
 1477. Traditur hic trajecisse in Phry-
 giam, & à rege *Tencro* tunc regnante
 in Troade obtinuisse terræ portionem,
 in qua urbem condidit, quam *Darda-*
niam dixit, Duxit uxorem *Tencri* fili-
 am *Barean*, ex qua genitus est II. Rex
Erichtonius filius DARDANI *III. *Tros*
 filius ERICHTONIJ, qui urbem Tro-
 jam appellavit *IV. *Ilius* filius TROIS,
 à quo *Ilium* dicta est urbs. *V. *Laome-*
don filius ILI. *VI. *Priamus* filius LAO-
 MEDONTIS. * Sub hoc urbs everfa est,
 & regnum concidit a: m: 2871. ante
 Christum 1182. *Antenore* paucas reli-
 quias regni retinente. Stetit ergò
 hoc regnum cum urbe annis 298.

Minimè dubium est alia quoque regna
 & principatus hac ætate ortum suum habu-
 isse, præsertim *Josua* partim interficiente,
 partim expellente Chananæos è terra fan-
 cta. Certum videtur Scriptoribus horum
 reliquias in Europam sese effudisse, ac no-
 minatim in Sclavoniam, Germaniam,
 Galliam, aliasque regiones. Et *Tacito*
 quidem visa est Germania Chananæorum
 propago, & quondam ferarum potius quàm

hominum domicilium, sine urbibus, sine oppidis, & cohærentibus ædificijs; fuit sequæ ante occupationem terræ Sandæ à Chananæorum ex ea expulsionem, temporibus *Josue*, ac Judicium factam, Europæ ad eò vacuam, ut qui primi eam deinde habitare cœperunt, appellati sint *Aberigines*. * *Genebrardus* ad tempora *Aiod* lucis meminit *Belligy* Gallorum regis; *Demede Lemanni*; post hunc *Arogylis* vel *Proclis*. Et ad tempora *Abimelech* meminit *Namus* Gallorum Regis.

S. 6. Institutio Rituum

Leges, quas Dominus populo oblativas dedit, numerantur ad 613, licet præcepta affirmantia 248: quot minimum ossa à medicis numerantur. Magna verò 365. quanta est summa dierum in anno. Cæremoniales difficulter numerantur. Aliquæ hic memorantur, quarum institutio ad hanc ætatem refertur.

Ante exitum ex Ægypto instituta est esus agni Paschalis in memoriam acquisitæ libertatis per cædem primogenitorum Ægypti. * Panis azymus, & minime ad gustum, in memoriam vitæ apud Ægyptios traditæ. * Sacrificia varia: Holocaustum

Sacr

Sacrificium libaminum. * Sacrificium
pacificorum. * Pro peccatis. * Sacrifi-
cia consecrationis, emundationis, ex-
piationis. * Ritus Pontificem conse-
crandi. * Vestitus varius & ornamen-
ta Pontificis; quæ inter præcipua *Ephod*
& *Rationale*. *Ephod*, Epomis,
pallium, atque etiam superhumeralis
dictum, ex auro, & hyacintho & pur-
purâ, Coccoque bistincto & bysso re-
tortâ, opere polymito, gemmis con-
situm, & Rationali, in gemmis dua-
bus Duodecim nomina filiorum Is-
raël inscripta juxta ordinem nativita-
tis eorum. *Rationale* autem ab He-
bræis *Hosen* sive *Essen* dictum, à Lati-
nis *Pectorale*. Materix fuit ejusdem
cum *Ephod*, formæ quadranguli, tam
in latitudine, quàm longitudine. Or-
namenta Rationalis præcipua erant
duo, unum ex lapidibus duodecim
pretiosis, alterum ex auro circum-
quaque apparatu &c.

Ufus hujus Rationalis exprimitur in ver-
bis geminis *Prim* & *Thummim*, verbis val-
de decantatis ab Hebræis; Idem signifi-

F 6

cant

cant, ac *Doctrina* & *Veritas*, ut interpretatur Hieronymus. Nec dubitat S. Augustinus has voces fuisse Scriptas in Rationali, idque exterius, ut monerent Pontificem sui officij, eratque hoc Rationale ad futura divinitus prænosceda, vel ad judicandum aut monendum, idque non per supernaturalem quendam lapidum fulgorem; sed Dominus quærenti Pontifici prædicere futura, aut adrogata responderet, si Episcopus & Rationali indutus eum sive suo, sive alieno nomine consuleret; Ita ut *Ephod* & *Rationale* essent non instrumentum, sed causa moralis vel conditio, sine qua non fieret hoc genus revelationis. sæpè tamen etiam illo adhibito non fiebat revelatio prout Divino Numini collibitum fuit, quæras, quomodo illa revelatio fieret. Respondet Del Rio, à sacerdote sic indutus quandoque vel externa quædam locutio vel interna audiebatur, quod ipse postea interroganti manifestaret. Et hic modus revelandi alius erat ab eo, qui ex Propitiatorio fundebatur.

Ad cultum externum veri Numini ipsius jussu constructa etiam erat Arca fœderis. * Tabernaculum. * Altare Thymiamatis. * Mensa panum Propositionis. * Altare holocaustorum. *
Cau

Candelabrum. * De his & similibus copiosè *Exodus, Leviticus, & Deuteronomium*. * Asyla instituta & ad ea confugientibus securitas. * Institutæ sunt etiam simbriæ in oris aut limbis vestium exteriorum coloris hyacinthini, quibus etiam Christus usus dicitur, tum in memoriam legis observandæ Hinc illud de Phariseis *Matth. 23: Dilatabant phylacteria sua & magnificabant simbrias*: tum etiam ad Judæos veri Numinis cultores à gentibus alijs distinguendos.

Huc pertinent festa ad memoriam gestorum hac ætate instituta. * *Pascha* in mense Nisan in initio anni. * *Pentecoste Festum Primitiarum vel Hebdomadum*, de quo *Levit: 23*. * *Festum Tubarum* in memoriam ejus diei, quo Deus tubis clangentibus legem dedit in monte. Celebratur hoc festum in mense *Thisi* *Levit: 23*. * *Festum Xilophoria* in memoriam ejus diei, quo Judæi ligna in usum arcæ conferebant. * *Festum Expiationis* die decima septimi men-

mensis sive *Thisri*. * *Festum Collectarum & Tabernaculorum*, quod per octidies peragitur, & vocatur *Collectarum fructuum*, & distinguitur ab illo quod dicitur *Collectarum frugum*. Tabernacula autem, quæ extruunt Hebræi hoc festo, sunt monumentum illius temporis, quo populus fuit in deserto sub Tabernaculis. * Dicitur hoc festum græce *Scenopegia*, ad cuius celebritatem etiam venisse Christus legitur. Et unum erat ex illis quibus tunc omnes virilis sexus ex omnibus Iudææ finibus convenire debuerunt. *Paschate* nempe, *Pentecoste* & *Festum Tabernaculorum* in urbem Hierosolymam, postquam illa electa fuit à Domino - ut ibi esset templum Domini. * *Festum Kippur* id est *Expiationis*, in memoriam *Moyse* descendentis de monte in mense *Tisri* celebratum. * In eodem mense die 10. *gaudium legis & benedictio*, quo festo Judæi recolunt testamentum & mortem *Moyse* legislatoris, & legunt tunc caput penultimum

mum

num Deuteronomij in *Synagoga*. * In exitu anni celebratur *planctus filie Jephthæ* à patre immolatæ (Rabbini multi abrogarunt ob causam supra datam)* Ab initio etiam cujusque mensis institutæ sunt *Neomenia*, festa Deo Sacra & proprio holocausto celebranda absq; cessatione ab operibus, respondentq; nostris Kalendis.* Aliæ quoq; temporum observationes institutæ, qualis est *Annus Sanctus*, cujus initium est, mensis *Nisan*. * *Annus Sabbaticus* post sextum quemque annum recurrens.

Jubebantur Hebræi abstinere hoc anno à semente, & à colendis vineis, ut terra quiesceret, intelligerentque Judæi tantò magis sibi fervorum ac ancillarum suarum quieti humaniter consulendum esse, cum Deus ipse terræ, ac brutis quietem assignare non indignum divinâ suâ providentiâ duxerit. Inchoabatur autem hic annus in Autumno, ad cujus initium etiam servis emptis dabatur libertas, & debitorum certorum remissio fiebat.*

Jubilæum annus fuit quisque quinquagesimus recurrens, dictus annus
remif-

remissionis cum variis prærogativis
 Levit: 25. dictus *Jubilæus* sive *Job-*
leus, quod cum Levitæ per tubas
 rietinas, quæ dicuntur Hebræis *Job-*
lim convocato populo indicerent.
 Unde illud Josue 6. *Septimo die sacer-*
dores tollent septem buccinas, quarum usus
est in Jubileo. Unde etiam Levitæ
Tubicines appellabantur, quod illis in
 usu essent tubæ, quibus populum
 convocabant,*

Huc quoque pertinent jejunia in
 gestorum memoriam instituta. Jeju-
 nium solenne die 7. sept: in die e-
 piationum, idque à Deo mandatum.
 In mense *Nisan*; 1. die jejunium, quia
 eo die mortui sunt filij Aaron Levit
 10.* Die 10. mensis *Nisan* dies Ele-
 rialis apud Hebræos, ob penuriam
 quæ in deserto, & factam earum a-
 bundantiam à Domino.* In mense
Iar die 29. jejunium indictum ob
 mortem *Samuelis* Prophetæ, quæ in
 hunc diem incidit.* In mense *Tham-*
muz die 17. jejunium ob prævarica-
 tio

tionem populi vitulum adorantis, & vindictam de prævaricatoribus Sumptam. * Primâ die mensis *Ab* jejuni- um ob mortem Aaronis. * In mense *Elul* die 7. jejuni- um ob mortem divi- nitus illatam exploratoribus terræ promissionis. * In mense *Sebat* die 5. jejuni- um quod hac die congregati sint omnes Israëlitiæ contra tribum Benjamin propter violatam uxorem Levitæ, Jud: 19. * In mense *Adar* die 7. jejuni- um, quod hoc die sit mor- tuus Moyses Legislator.

§7 Sanctitate aut prophetiâ clariab a.m. 2544. ad 2940

Celebrantur præ alijs in Scriptu- ra *Moyses*. * *Aaron*. * *Iosue*. * *Eleaz- er*. * *Caleb* explorator terræ sanctæ. * *Nun*. * *Hur*. * *Aminadab*. * *Naasson*. * *Iethro* Socer *Moysis*, consilio vir pol- lens. * *Judices* plerique, de quibus supra. *Salmon*. * *Booz*. * *Elckana* pa- ter *Samuelis*. * *Sephora* uxor *Moysis*. * *Maria* soror *Moysis*. * *label* domi- trix

trix *Sifara*. * *Ruth* cum *Noëmi* a; n.
2810. * *Anna* mater *Samuelis* a; n.
2901. *

Eorum hic nomina ponuntur, quorum cum laude fit mentio in Scripturâ Sacram: de tamen certum non est, eos omnes sanctos, ac in cœlo beatos esse: quanquam pius sit de multis id arbitrari, prout etiam *Serarius* & *Salianus* iudicant, idq; vel ex Scriptura colligunt vel ex doctrina Ss. PP. desumunt, omnes iudices sanctos fuisse, & nunc in cœlo beatos, idque pius creditu quod Dominus iis sanctitatem & beatitudinem elargitus sit, per quos voluit totius populi sanctitati consulere, & profanum cultum debellare: imo dicit *Serarius* videtur id creditu necessarium, cum *Apostolus* *Davidi* & *Samueli* aggregat quatuor & iudicibus, *Gedeonem*, *Barac*, *Samsonem* & *Jephtham* Heb: 11, quos ait *per fidem vicissim regna, & operatos esse iustitiam*. An non in istis iudicibus reliqui etiam comprehendantur prudens dubium est: siquidem de *Othoniele* quoque asserit Scriptura *Spiritum Domini in eo fuisse*.

De *Jabelis* sanctitate ac familiâ hæc notat *Abulensis*. Dictam illam fuisse *Jalen*, & *Haberi* *Cinai* uxorem: *Haberus* autem inter nepotes *Cinai*, cognati *Moyse* numeratur: habuisse hunc *Haberm* foedus cum *Jabin* *Roy*

Rege: neque tamen ideo existimemus *Jabe-*
lis familiam fuisse infimæ conditionis; ne-
 que etiam eos præ *Hebræis* ita potentes ut
 subjugari non potuerint, ideoque ad cede-
 ris societatem à Rege vocatos, sed præ
Hebræis virtutis amantes, Veri Numinis
 cultores, optimique exempli ac famæ ex-
 titisse, ut propterea Deus ipsos in medio
 turbulentissimæ tempestatis, pace ac tran-
 quillitate frui permitteret, eisque populi
 sui castigatorem conciliaret, ut ipse tyran-
 nus eorum virtutem & innocentem vitæ
 rationem admiraretur.

Prophetiâ Clari.

Fuerunt hac ætate vates, & Pro-
 phetæ apud Gentes, & ex Scrip-
 tura noti *Baalam* circa an: 2583. de
 quo *Origines Baalam Mesopotamius*
Vates & Ariolus, *cujus vaticinia etiam*
de Christo descripta & servata apud O-
rientales artis sue discipulos usque ad Chri-
stum, ad quem adorandum Magi ejus
predictione adducti advenerunt. Et
Theod: tamen si augur esset iste Demo-
num Cultor, ei tamen respondit Deus,
non quidem vocatus sed ab ipso ignoratus
doctusque est ab asina loquente bene
 lo.

loqui. * Innotuerunt etiam ex histo-
ria Jobi *Eliphaz Themanites* * *Baldad
Suutes*. * *Sopbar Naamathides* * *Elihu*
Barachael Buzites circa an. m. 2400.

A profanis Scriptoribus memoran-
tur diversæ Sybillæ, quæ diversis sæ-
culis vaticinatæ sint. *Sybilla Elisa* Ly-
bica vixit tempore AIOPI Paulani.
Temporibus Tholæ *Sybilla Delphica*,
quæ etiam *Erythrea*; *Sicula*, *Samia*,
Rhodia, & *Claria*, & quæ se *Apollonia*
sa nominavit, ac filiam *Apollonia*
nis. * *Sybilla Cumæa* mater *Evandrii*
Genebrardo ponitur ad tempora *Abi-*
lonis. Ejus carmina apud *Anam* ca-
vitatem *Julianus Apostata* ignibus
tradidit. * Tempore *Abilonis* *Ca-*
sandra Sybilla sive *Taraxondra*, quæ et-
tiam *Sariphia*, *Phrygia*, & *Tiburina* di-
citur. * Post hanc circa tempora *Sam-*
sonis *Colophonia Sybilla*, cognomento
Lamdusa neptis *Calchantis* vatis, qui
comes fuit expeditionis Græcorum
contra *Trojam*. * *Tiresias* cæcus, &
filia ejus *Manto*. *

§. 8. *Nova reperta, & ur-*
bium Natales ab An: m: 2544, ad
 2940.

Cadmum sedecim litteras è Phœ-
 nicia in Græciam detulisse, α β γ
 δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ο π ρ σ τ υ; his *Palamedem*
 quatuor deinde adiecisse ξ θ φ χ; &
 totidem, post eum, *Simonidem* ζ η ψ ω.
 Inventorem quoque *Cadmum* fuisse
 historix, & primùm prosaicam ora-
 tionem instituisse refert *Suidas*. Me-
 tallâ, etiam & conflaturam eorum, re-
 perisse dicitur ad an. 2700. * *Ægy-*
ptios docuit agriculturam, unde po-
 steâ *Nisis* nuncupata ab *Ægyptiis* di-
 vino honore culta est. * *Castro-*
rum metandorum ratio, & ordo primò à
Moyse ostensus. * *Phemonem* vatem,
 alii autem *Olenem*, alii autem *Moy-*
sen dicunt inventorem carminis He-
 roici. * *Puteos* fodere Græci didice-
 runt ab *Ægyptiis* 2709. * *Danaus* Pri-
 mus ex *Ægypto* navem in Græciam
 advexit, cum antè tantùm ratibus na-
 viga-

vigaretur, quæ inventæ erant in mari
rubro à Rege Erythreæ a; m: 2581.

Triptolemus apud *Eleusinos* ferendi
ac metendi usum introduxit, idemque
cùm ad urbes frumentum longa nave
adveheret; Navis autem quandam
serpentis formam haberet; nam forma
rostrata referebat caput, rem
branchias, gubernaculum caudam, &
rudentes implicatos serpentes: Ideo
locum fabulæ dedit *Cerere* cum ab
eis serpentibus currui superpositum
Triptolemu per totum orbem misisset
ad usum frumenti, quem *Ceres* Col
num patrem docuisset, indicandum
hæc circa an: 2650. *

Melampus medicus Primus apud
Græcos vinum aquâ diluendi usum
introduxit, fuerunt enim Græci ni
miùm vino dediti. Inde vox illa Græ
cari ortum & significationem suam
habet *Plinius* lib. 6. c: 56. * *Amphiaro
us* Vates primus exercuit ignispicia
2747. * *Arogyus* primus currum junxit
in Gallia 2747. * Aruspicinam *Mal*

tas quidam in Italia primùm apud He-
trulcos induxit, hunc Cicero, & Lu-
canus, *Tagen* nominant ad an: 2787.*
Pan primus fistulâ Canere docuit
2787.* *Mizota* sive *Canstus* primus
modum salis conficiendi ostendit cir-
ca an: 2700.* *Philemon* primus apud
Delphos ludos & chorum ac chore-
as instituit 2780.* *Aereus* rex Pelopo-
nesi Eclipsium solis Theoremata in-
dagavit circa an: 2830.* *Deabus* apud
Celtiberos invenit aurifodinas circa
an: 2800.* Legum conditores hac æ-
tate *Minos* apud *Cretenses*, * *Localus*
apud *Sicaneos*. * *Rhadamanthus* apud
Lycios circa an: 2820.* *Salmonaeus* apud
Elidem, fulmina & tonitrua artificiosè
imitari conatus est.* *Apollo* & filius e-
jus *Esculapius* medicinarum & viri-
num in herbis ac metallis latentium
scrutatores & inventores ad an: 2790*
Eolus idè ventorum Deus appella-
tus, quòd ipse Siciliæ regnum obti-
nens primus ventorum diversitatem
& rationem eisdem ad navigandum
uten-

utendi artem invenerit *Genebrardus*
 ad tempora *Boetz.* a: 2700. *Armanus*
tres Rex Assyriorum juxta *Plinium* ex
 cogitavit remedium contra ebrieta-
 tem, ut nimirum cinis rostri hirundi-
 nis cum myrrha tereretur, & vino in-
 fersus biberetur A: 2821. * *Vulcanus*
 in *Lemno* docuit artem fabrilem, &
 modum ferrum cogendi 2800. * *Ag-*
gon Olympius institutus est ab *Her-*
cle a: m: 2847. Unde postea nomi-
 traxerunt *Olympiades*, de quibus al-
 bi. * *Dædalus* pleraque instrumenta fa-
 brilis artis excogitavit, Serram, ascu-
 am, perpendiculum, terebram, gila-
 tinum etiam primus adhibuit, & lecti-
 tiocollum an: 2810.

Equitandi & equestris militiæ us-
 sum primò introduxerunt pueri a:
 2821.

Ixione Rege *Thessaliæ* regnante in *Pell-*
 monte taurorum armentum quoddam ita
 furore correptum est, ut montana illa loca
 redderet undique inaccessa; à præcon-
 itaque publicè promulgari Rex iussit, quod
 si qui essent, qui tauros domare possent,
 præ-

præmio eos non vulgari donandos esse. Adolescentes igitur nonnulli ex Montanis ex pago *Nephele* equos tunc primùm domare aggressi, & equitandi artem primùm omnium exercentes (prius enim homines equis tantùm ad currus trahendos utebantur) Pueri ergò hi equis insidentes armento taurorum sese intuderunt, tauros agitantés ac ferientes, & quando ab impetu taurorum iuvenes impellebantur, illi cum equis celeri fuga sese subripere; quodsi autem tauri iterum firmo pede consisterent iuvenes iterum irruere in tauros, & sic tandem litrage æquali omnes conficere. Sic homines equitare docuerunt, & ipsi locum fabulæ dederunt, ut, qui tauros oppugnabant, nomen inde traherent, à *κεντέειν* (*Stimulare*), dicti *Centauri* sive tauros *stimulantes*. Iuvenes deinde præmio ab *Ixione* accepto insolescentes mala passim perpetrare, proximos populos, ac præcipuè Lapitharum vexare atque turbare inceperunt, quorum & mulieres abstulerunt equis imponentes & celeri fugâ abducentes, Unde bellum ortum, quod fabulæ vocant Lapitharum cum Centauris, qui Thessali viri equites erant. Ita *Lapithatus*.*

Alcinous Rex Phæacum primus
 G hor-

hortos colere docuit *Genebr:* ad
 pora *Abesan* * *Theseus* primus fuit
 Atticæ dispersos cultores Athenas
 unam urbem, & in unam repu-
 cam concivit; quod ut efficeret
 nem penes populum potestatem
 promisit, bellitantum imperio, leg-
 que custodiâ sibi servatâ. Itaque
 num commune constituit *Prytanæ*
 & *Curiam*, & *Panathenæa*, com-
 ne effecit sacrificium, depositio-
 regno, uti sponderat, Athen-
 ses in reipublicæ formam diges-
 2833. * Idem *Theseus* primus *Ostrac-*
 mum introduxit, relegationis ge-
 quo voluit, ut illi qui excellere in
 publica ex populari regimine con-
 tata, vel divitijs, vel amicis, vel ali-
 potentiores fieri videbantur, extra
 vilitatem relegarentur ad tempus, sicut
 docet *Aristoteles* lib. 3. polit. non
 criminis improbitatem castigandam
 sed ad potentiam moderandam; tem-
 pus autem *Ostracismi* erat apud Athen-
 nenses definitum 10, annorum.

etus *Ostracismus* à testulis, in quibus suffragia scribere solebant, & vocatur etiam Testularum exilium apud Latinos; sic autem peragi solebat *Ostracismus*. Viritim collecta sunt suffragia de *Ostracis*, in quibus quisque nomen illius scribebat, quem urbe exesse vellet; si sex millium numerum excessissent, vim habebant relegationis indicendæ. Primus *Thesens*, qui legem hanc tulit Atheniensibus, eadem lege relegatus est.*

Ludi Isthmici instituti, & celebrati in Isthmo Corinthiaco in honorem *Inonis* & *Melicerta*, quos aquis submersos Divinitate donavit superstitiosa antiquitas, dixitque *Leucotheam* & *Palamonem* duo maris Numina. Nimirum cæcis illis sæculis furor & infania gradus ad Divinitatem proximus videbatur.

Urbes Condita.

T*harsis* sive *Tharsus* urbs Ciliciæ condita à *Tharsi*, qui fuit filius *Savan* circa an: 1931. Hoc nomine primo

mò significabatur sola *Calicia*, postea
 significare cœpit totum mare mediter-
 raneum & insulas penè omnes illius
 us. Unde in Scripturâ: *conteres nauis
 Tharsis &c: & Reges Tharsis &c: munda
 la munera offerent &c.* * *Sidon* ædifi-
 cata à *Sidone Chamis* nepote, & *Ca-
 naani* filio circa annum 1931. urbs
 omnes delicias, ac diuitias appropria-
 sita ac facta, portu insignis ad mare
 mediterraneum, non procul à monte
Libano, unde lignis & lapidibus pre-
 tiosis celebris in Scriptura; Ex quo
 decor Jerosolymæ & templi sursum
Plinius de eâ narrat officinam effu-
 lebrem vitrorum propter *Belum* flu-
 um vitri arenas volventem; ideo
 ventrix dicitur speculorum.*

Nysa à *Dionysio* sive *Baccho* aut
bero condita a: m: 2558.* *Cyren*
 Libya condita circa eundem annum
Bythinia urbs condita à *Cadmo*,
nebr. ad Iosue tempora. *Tyrus* condita
 quidem brevi post divisionem ter-
 rum; à *Iosue* autem munita, amplius

cata, & in Metropolim Phœnicia, ut
quidam putant, exaltata, sed & tem-
pore *Gedeonis* magnificè iterum aucta.
sedes fuit voluptatis ac deliciarum,
Unde & *Christus* dixit: *Si in Syro &*
Sidone &c. Pœnitentiam egissent. Quia
rara pœnitentia in urbibus deliciosis
ac opulentis. *

Dardania condita à *Dardano* a. 2579
postea à *Trojade Dardani* Nepote di-
cta *Troja*; ab *Ilo* verò filio *Trojadis* di-
cta *Ilium*. * *Ephyra* eadem quæ *Corin-
thus*, condita à *Sisypho* a: m: 2646. *
Cadmea five *Theba Bœotica* à *Cadmo*
condita circa a: m: 2737. hanc muris
ornavit *Amphion*; *Bacchi* fuit & *Hercu-
lis* clarissima patria, ab *Alexandro*
Magno postea everfa. * *Cyricus* condi-
ta a: m: 2771. sub *Cyrico* Rege *Helle-
ponti* & *Asiæ* Metropolis est. * *Sparta*
a: 2737. conditam alij ferunt à *Sparto*
filio *Amyclantis*, filij *Lelegis*. *Pausan;*
autem *Spartos* à fatu, velut è terra edi-
tos credit, eò quòd ad illam constru-
endam & habitandam undique, acco-

læ confluerint, dictam itaque à Græco ἀπὸ τῆς σπαρσεν, à dispersione, Etæque post illam congregationem unam communitatem. * *Miletus* condita à *Mileto* qui *Minoem* frons & appulsus; in *Cariam*, hanc urbem cognominem ædificavit, 2768. * *Narbon* & *Lucretia* extructæ paulò ante bellum Trojanum, *Genebr.* Circa tempora *Troja* capta ædificata est *Mamua* in Italia.

S. 9. Scientijs & Artibus Celebres.

IN SCRIPTURA. *Iosue* à *Moyse* legitur, et risque divini intelligentiam edidit, etus, eam docuit septuaginta Seniores, qui per ordinem eam communi- carunt Prophetis, & Prophetæ Scri- ptis, Scribis & Phariseis, à quibus Rabbini se suam scientiam accepisse gloriantur, & vocant *Gabbala* sive *Gem* ore traditam. Ita *Iosue* lib. 1. antiq. c. 7. * *Beseleel* & *Ooliab* imperti- ti sunt à Deo sapientia & intelligentiâ, ad

cogitandum, quidquid fabre fieri potest ex auro & argento pro Dei tabernaculo construendo, & iis quæ ad cultum Dei fieri iussa sunt.*

In profanis celebrantur, *Mercurius* dictus *Hermias* sive *Hermes*, quod græcè sonat interpretem, disciplinis & artibus floruit circa a. m. 2570. post *Moysem* in Ægypto avum maternum *Ailantem* habuit Astrologum, dictus & ipse fuit *Atlas*, clarus est libris 42. qui omnem Ægyptiorum Philosophiam complectuntur.*

Mercurius Trismegistus nepos fuit *Mercurij* Hermetis, notatque *Enochus* de utroque *Mercurio*, multa, ipsos ex Colmopœcia *Moyse* mutuatos fuisse. Arte quoque medendi præcipuè ambo excelluerant, quos & Ægyptij divino quodam honore venerati sunt circa a. m. 2610.*

Chiron juxta *Genebrar*. Circa tempora *Thola* dictus *Centaurus* Medicus æquissimus, & Musicus, Herbariam & Medicamentariam reperit. *Plinius*

G 4 lib.

lib. 7 c. 56. * Ad eadem tempora
pollo, Cytharista & Medicus * *Asp*
lapius Medicus * *Melampus* Medicus

Poëta & Musici floruerunt ad
 2789. *Linus* Herculis Præceptor; cu
 cum cytharizandi artem docuisse
 cytharâ ab eodem percussus, qu
 nimis inçoncinnè ludentem, & hinc
 cè canentem acerbiùs derisisset. Pra
 clarum scilicet, antiquitùs, & hodie
 Magistris dari solitum à multis p
 instructione Minerval.

Orpheus circa an: 2789. Fide
 excellens, cumque fidibus, vocis ei
 fonam jungeret suavitatem, arbor
 & saxa traxisse dicitur. Intelligunt
 homines sylvestres & duri. * *Ar*
panus de *Orpheo* scribit, Mosaicæ do
 ctrinæ non ignarum fuisse, & de *Chri*
 sto carmina cecinisse. De quare *Ag*
 gustinus contra *Faustum* lib. 13. *S*
ylla vel *Sybilla* & *Orpheus*, & nescio qu
Hermes, & si qui alij vates vel *Theolog*
 vel *Sapientes* vel *Philosophi* gentium,
Filio Dei, aut de *Patre Deo*, vera præ
 xi

xisse perhibentur: Valent quidem aliquid ad Paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad illorum auctoritatem amplectendam.

Amphion circa an. m. 2637. Thebis regnator cytharæ cantu saxa in muros coëgit. Fabulæ causam explicat *Eusebius*. Habuit duros & veluti saxeo corde intractabiles subditos, quos concordix legibus in civitatem adunavit, & eloquentix vi moderatus est.

Dadalus ad an. m. 2822. artificum celeberrimus constructor Labyrinthi: domicilium illud erat, alij hortum appellant, in Creta, quod ob multiplices viarum ambages occursus ac recursus fallebat, inquit *Apollodorus*. Venerem etiam ligneam, aliasque statuas, ut moverentur per se, argento vivo infuso & similia plurima elaboravit *Pausanias*.

S. 10. *Bella & Bello clari.*

EXPEDITIONES CELEBRES IN SACRA SCRIPTURA.

G §

I. Phao

I. Pharaonis an: 2544. cum universi
exercitu insequentis Israëlita
fugientes.

Josephus immensum auget Ægyptiorum
copias, & scribit Pharaonem Hebræos
secutum esse cum septingentis curribus,
cum equitum quinquaginta millibus, &
centis millibus Scutatorum peditum;
de adeo numero exercitu nihil habet
certi in Scriptura, & suspectus est *Josephus*
quod timeat, ne populo suo infamia im-
gatur, si Israëlitarum sexcenta millia
muisent Pharaonem cum minoribus copiis
insequentem. De hac expeditione ita
Josephus scribit, Assumpto omni equitatu, jo-
litoribus, funditoribus, sagittariis, jo-
tibus, & universis levis armaturæ mi-
bus, Sexcentisque falcatis curribus, jo-
fectisque huic expeditioni purpuratis, jo-
alacrius Cæteri sine detractione ma-
tiæ sequerentur, excurrit summâ celeritate,
ut fugientes improvisò opprimeret
& facile opprimere potuisset, nisi manus
Domini pro eis pugnasset; erant enim
Hebræi imbecilles, nati omnes educati
in servitute, serviles animos, ignavos
meticulosos circumferentes. Hanc p-
puli sui ignominiam conatus *Josephus*
tegere.

II. Expeditio *Josua* contra *Amale-
citas*, de qua in itineralio.

III. Expeditio contra Regem *Arad* prospero successu a. m. 2583. Me-
tuerant passim Reges audientes de
Israëlis populo, quod novas sedes
quæreret, ignari quam se in partem
effusura esset. Itaque Rex *Aradio-
rum* cogitabat maturè prævertere
contra Israëlitas educto exercitu. Is-
raël autem *Victor existens duxit ex eo
pradam, Num. 21.* Israël voto se obli-
gavit, si tradideris populum istum in
manu mea, delebo urbes ejus. Nec
irrita fuerunt vota, ait *Philo, Numine
robur addente ad extorquendum Regi
victoriam, prada tota consecrata auctori
tanta felicitatis, oppida cum viris, & au-
ro argentoq; Deo dicari placuit*, unde
totum id regnum Anathema nomina-
tum est, Hebraice *Horma* quasi holo-
caustum Domino.

IV. Expeditio contra Regem *Se-
hon*, an: 2583, quæ fuit fortunatissima
toto populo cum Rege cæso, & om-
nibus

G 6

nibus urbibus ac viris venientibus
potestatem Israëlitis.

V. Expeditio contra *Og* Regem
eodem anno, quem suppetias ferat
tem Regi *Sehon* Dominus quoque tra
didit cum omni populo suo in manu
Israëlitarum, & sexaginta urbes egi
ac omnem regionem, quamvis cuncta
urbes essent munitæ muris altissimis
portisque & vectibus; oppida autem
innumera, ut Scriptura loquitur: Num
21, quæ non habebant muros. *

VI. Expeditio contra *Madian*
eodem anno, ad quam jubente *D*
mino ex singulis tribubus tantum *m*
leni electi, præterquam Levitarum
illi enim à bellorum onere exempti
rant. Itaque duodecim millia erant
virorum selectorum, qui duce *Phineas*
Eleazari Sacerdotis filio, contra *M*
dianitas pugnaverunt tam feliciter
ut occiderent omnes mares eorum
principes ac reges eorum, *Evi*, & *A*
sen, & *Sur*, & *Hur*, & *Rebe*, ne. un
quidem ex Hebræis desiderato. *O*
pidi
taru
erat
desi
sepi
asit
pue
Pra
ut p
du
&
lun
run
in
inc
pra
un
fic
au
deu
nit
Ba
Ifr
no
ses

pidis omnibus urbibusque Madianitarum igne consumptis (neque enim erat hæc terra ad habitandum Israëlī destinata) capta sunt ovium sexcenta septuaginta millia, boum 72. millia, asinorum sexaginta millia & mille; puellarum autem triginta duo millia. Præda ita divisa est inter populum, ut pars dimidia tantum esset illorum duodecim millium, qui pugnabant; & altera dimidia inter totum populum subdivideretur. Milites verò aurum & argentum Domino obtulerunt in gratiarum actionem, quòd omnes incolumes ex bello rediissent. Auri præda pondò habuit sedecim millium, septingentorum & quinquaginta siclorum, id est quinque talentorum auri, cum tribus ferè partibus talenti.

Causa, quod Deus hæc pœnâ integræ devastationis & excisionis affecerit Madianitas, est, quod maleficiis per Ariolum Baalam conati fuerint perdere populum Israëlī. Secundò quia Madianitæ plurimos seduxerunt ex Israëlītis, sic enim *Moses Num. 15, Morabatur eo tempore Israëlī*

365-

Settim, & fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua, at illi comederunt & adoraverunt Deos eorum, initiatusque est Israël Beelphegor (dicit Hieronymus fuisse Idolum Priapi) & iratus est Dominus &c. Sicut ergo Dominus Israëllem propterea castigavit immensa peste, quæ 24. millia perierunt; ita postmodum de seductoribus *Madianis* ultionem sumpsit.

Ubi dicitur *Phineen* fuisse ducem expeditionis, intellige, non ut imperatorem ageret (probabilius enim hoc officio functus est *Iosue*) sed ut vasa sancta & Arcam imperio custodiret; erat enim filius sacerdotis & de tribu *Levi*. Victoria autem, quæ obtigit, tametsi felicissima esset, eam tamen abusi sunt Israëlites, reservârunt enim captivos & flores captivas fœminas; ideò reprehenduntur Duces à *Moyse Num. 31. Cur fœminas reservastis? nonne ista sunt quæ decipiunt filios Israël ad suggestionem Balaam; iussitque cunctas interficere. Ergo, inquit, interficite, quidquid est generis masculini, tam in parvulis, & mulieres, quæ noverunt viros, jugulate, puellas autem & omnes fœminas virgines servate vobis.* Sicque ut *Moyse* iusserat occisi sunt.

VII. Expeditio *Iosue* contra *Jericho*, & expugnatio nullo suorum

amif

amisso; urbe autem prædivite, populosâ funditus everfa & igne consumptâ incolisq̄ue præter *Rahab* omnibus peremptis an: 2584. Variarum dein urbium expugnatio secuta: percussit enim *Iosue* omnem *terram* montanam & meridianam, atq̄ue campestrem & *Afedoth* cum regibus suis, neque dimisit in ea tota regione ullas reliquias, sed omne quod inspirare poterat generis humani, interfecit, sicut præceperat ei Dominus, quo pugnante pro Israël omnes regiones illas & urbes uno quasi impetu cepit, atq̄ue vastavit, quibus præclare peractis & uno anno duodecim regibus cis Jordanem victis & peremptis, exercitus cum *Iosue* victorij inclytus, & prædâ quasi infinitâ locupletatus, reversus est in Galgala a: m: 2585.*

VIII. Expeditio contra regem *Afor* Chananæorum & socios ejus anno 2585. De hac expeditione Scriptura: *omnes, inquit, egressi cum turmis suis, populus militis nimis, sicut arena,*
qua

qua est in littore maris, equi quoque & currus immensa multitudinis. Josue II. cum his pugnavit Josue ad aquas Meron dicitque ei Dominus: *Ne timeas eos cras enim hac eadem hora eos tradam tibi.* Et irruerunt Israëlita super eos, tradiditque illos Dominus, ut nullas dimitteret ex eis reliquias; nulli veniam dedit. *Josue ait, ad id lævitarum esse in vestros, ut hominibus sublati, in equis ferrum exercerent, & currus exurent.* Quam obtentam victoriam urbem quoque *Asoram* metropolim Chananeorum obsidione fatigatam occupat, & omnibus habitatoribus caecum incendit.

Sed cur voluit Deus, ut omnes istæ urbes, imò regiones terræ promissionis conterminæ excinderentur? Respondent SS. PP. meruisse hoc illorum scelera, Idololatricam & obdurationem. 2. Quia periculum erat Israëlitis ab eorum consuetudine, si remanerent & conversarentur. 3. Nos elegit eos Dominus ad veri Dei cognitionem efficacem, sufficienter tamen tantis insignibus tamque admirandis victoriis occasione dedit & vias aperuit in veri No-

mini

minis cognitionem deveniendi ; sed in potentia sua & felicitate confisi gratias oblatas repudiaverunt.

IX. Expeditio contra *Adonibezec* a: m. 2605. Chananzæis universali quidem excisione, id est, potiore ex parte dissipatis, iterum tamen congregatis eorundem fngitivorum reliquiis, & partem aliquam hæreditatis divinitus concessæ in singulis tribubus retinentibus, cœpit vires colligere præ aliis formidabiliores *Adonibezec*, cuius subditi potissimum hærebant inter tribum *Juda*. Cujus potentia & superbia ex eo constat, quod Septuaginta Regulis à se victis manuum pedumque summitatibus abscissis, ad suam ostentationem canum more infra mensam victum projecit. Hunc bello appetiverunt sub auspiciis tribus *Juda*, & duce *Calebo*, prostratumque Regem cum exercitu pœnâ Talionis, manibus pedibusque mutilatum interfecerunt ; Tyrannidis suæ ad memoriam posterorum relicto Epitaphio; *Sic mi feci, ita reddidit mihi Deus.*

X. Ex.

X. Expeditio. Totam deinde m^olem belli converterunt Israëlitaꝝ contra Jerusalem, cæso feliciter *Chanani* & *Pheresæo*. Oppugnantes, inquit Scriptura, *filij Iuda ierusalem ceperunt eam & percusserunt in ore gladij, tradentes cunctam incendio civitatem*: Inferiorem scilicet, ut ait *Josephus*; nam superior, arx videlicet *Sionis*, quæ postea *Civitas David* est appellata, naturâ loci & munitionibus defensa est.

Jerusalem Civitas erat bipartita ex duobus quondam oppidis Coagmentata *Jebus* & *Salem*: *Salem* pars septentrionalis pertinebat ad Beniamitas; *Jebus* autem ad tribum *Judam*. Cum ergo tribus *Juda* partem suam oppugnare vellet, necessitatem habuit alteram oppugnare, idque cum bona venia Beniamitarum; fuitque utraque civitas à *Josue* jam semel debellata, ita ut *Jesubaï* habitarent inibi tanquam tributarij; sed animis resumptis *Jebusai*, & nixi arcis præsidio conjuratione factâ *Israëlitas* iterum ex urbe ejecerunt. itaque magnâ iterum vi expugnari debuit, Captaque est, & incam flammâ ferroque sævum a: 2602. neque tamen exusta est tota civitas inferior; nam Paulò post iterum *Beniam*

niamita unà cum *Iebusæis* simul ibidem commorati sunt; & quidem usque ad tempora *Davidis*.

XI. Expeditio contra *Hebron*, illaque expugnata a. 1603. sequente anno contra urbem *Dabir*, quæ capta est cum præmio uxorio; promiserat enim *Caleb* ei, qui urbem capturus esset ex Ducibus filiam suam *Axam* in Conjugem.

Axa autem pulcherrima erat puellarum. Iocantur Rabbini tantam fuisse pulchritudinem ejus, ut quisquis eam videret, irasceret suæ uxori tanquam deformi præ *Axa*, unde etiam *Axa* dicta ab irascendo.

XII. Expeditio contra *Sephaad* & *Philistæos* auspiciis *Simeonis* & *Juda* an: 2605, in qua expeditione tota urbs, sicut *Iericho*, facta est Anathema, sive quod nomen *Herma* significat, Holocaustum; quia omnia ferro & igne deleta sunt, fortè ideò quia cladem ibi aliquam acceperunt *Israëlitæ* in prioribus præliis.

XIII. Expeditio filiorum *Ioseph* contra *Bethel* sive *Luzam* a. 2605. occasio

caso capiendi hæc fuit. Cum ob-
derent urbem, viderunt homines
egredientem de civitate: dixerunt
ad eum, *ostende nobis introitum & fe-*
ciemus tecum misericordiam. Iud. 1. qu-
cum ostendisset eis, suâ prius, suorum
que incolumitate jurejurando firma-
tâ, inquit *Iosephus*, invaserunt urbem,
eamque percusserunt in ore gladii,
hominem autem illum dimiserunt
cum iis scilicet opibus, quæ cognati
juvantibus, quos cladi eripuerat, ad
urbem novam condendâ sufficienter
dimissus enim vir iste venit in terram
Hethæorum, qui erant in tribu Ephra-
im, de quibus benè meritus erat pro
ditione suâ, & ibi novam *Luzam* con-
didit.

XIV. Expeditio Danitarum an-
2622. in *Lais*, præmissis exploratori-
bus, & capto Idolo *Micha* de quo in
§. memorabilium historix sacrx de
Gedeone &c.

XV. Expeditio omnium tribuum
Israëlis contra tribum Benjamin ob
faci-

facinus abominabile in Levitam, at-
que in uxorem Levitæ, ubi geminâ
clade sternuntur Israëlita, quanquam
consulto prius Domino, moxque re-
sumptis animis ac viribus delent to-
tam tribum Beniamitarum a. 2622.

Causa hujus intestini belli mulier fuit;
quidam enim vir Levites habitans in latere
montis Ephraim, acceperat uxorem de
Bethleem Juda; uxor autem ejus tametsi
vehementer ob pulchritudinem suam à
marito amaretur: ipsa tamen contemnens
maritum suum fugit ab eo, & reversa est in
domum patris sui mense quarto conjugij
initi. Secutus est ergo mulierem vir suus,
habens in comitatu puerum, & duos asi-
nos, pro se, & uxore reducenda, veni-
ensque ad foceros, illorum operâ, cum uxo-
re revertitur in gratiam, & redit ad pro-
pria. In itinere autem juxta *Gaban*, quæ
est in tribu *Benjamin*, ingruente jam no-
cte volens ibi pernoctare divertit apud vi-
rum aliquem sibi compatriotam. Exar-
descendentes autem viri illi insano amore er-
ga uxorem Levitæ, vim in Levitam &
uxorem fecerunt; qui & tradidit eam. Quâ
illi totâ nocte abusi, manè dimiserunt.
Mulier autem recedentibus tenebris venit
ad ostium domûs, ubi manebat Levites,
& ibi

& ibi corruit ac mortua est. Levita prelo
 dolore silens imposuit eam asino, reve-
 susque est in domum suam. Quò cum ve-
 nisset, arripuit gladium, & cadaver uxoris
 cum ossibus suis in duodecim partes
 frustra concidens, misit in omnes terminos
 Israël: quo viso filij Israël ad ultionem ex-
 asperati bellum moverunt omnibus viribus
 ac copijs collectis contra Beniamin: Ge-
 de Beniamitis quoque ad resistendum in-
 venti sunt 25. Millia educentium gladium
 Cæsique sunt primò de filiis Israël à Be-
 namitis, egressis de *Gabaan*, 22. millia
 donec resumpto prælio victor Israël per-
 cussit Beniamin, viris omnibus & jume-
 tis deletis, & urbibus ac vicis flammâ con-
 sumptis; adeoque defævijt mucro Israe-
 tarum in liberos, & fœminas, ut postea
 in tota tribu nullæ mulieres repertæ sunt,
 quæ Beniamitarum reliquiis darentur uxori-
 res. Pœnitentiâ tamen ducti Israëlitarum,
 quòd se tribu integrâ diminutos viderent,
 miserunt decem millia virorum in *Jabes Gabaan*,
 qui omnes generis masculini, & mu-
 lieres quæ cognoverunt viros, interfice-
 rent; virgines autem reservarent. Adductæ
 quæ sunt virgines de *Jabes Gabaan* quadringentæ,
 aliis omnibus interfecit; & ha-
 dederunt Beniamitis, eisque reconciliati
 sunt. Fit mentio historiæ hujus Jud. cap 20

Es

XVI. Expeditio *Cusan Rasathaim* Regis Syriæ contra Israëlitas a: m: 2623.

XVII. Expeditio *Eglonis* Regis Moabitarum, Ammonitarum, & Amalecitarum contra Israëlitas cum ingentibus copiis duce *Sisarâ*: 2721. *

Barac contra *Iabin* movet, & vincit, & *Sisara* perimitur a: 2741. *

Madianita infestant & premunt Hebræos a: m: 2761. & iterum 2768.

Suscitatus autem contra *Madianitas Gedeon* cum 300. viris miraculose pugnat & superat a: m: 2768. *

XVIII. EXPEDITIO *Abimelechi* contra *Sichimæos*, in qua ipse à fœmina *Saxo* interficitur a. m: 2803. *

XIX. EXPEDITIO Ammonitarum & *Philisthæorum* contra Israëlitas a: m: 2832. *

XX. EXPEDITIO *Jephte* contra Ammonitas, ejusque victoria a: m: 2849. *

XXI. EXPEDITIO *Philisthæorû* contra Israëlitas, qua ipsi subacti servire cœperunt usque ad *Samsonem* 2860. *

Ex

Ex Profanis Historiis.

BACCHUS Cadmi Thebani ex *Mele* filius militat in India, in cuius exercitu multæ copiæ fœminarum pugnarunt, dictæ *Baccha*, magis propter furorem, quàm propter virtutes memorandæ. Unde etiam *Baccha* in muliebri, & delicato corpore fingitur, quia viros cum fœminis pariter ad arma obligabat, *Genebrard. adtempora Iosue.*

BUSIRIS in Ægypto regnum invadit, & immanem tyrannidem exercet, ad loca Nilo vicina transeunt hospites *Iovi* crudeliter immolans, ubi etiam urbem sibi cognominem *Busiridem* ædificavit, donec ab *Heracle* cum *Amphidamante* filio interfectus est, an. m. 2584. *Eusebius.* * Bellum de *Sacris Eleusinis* gestum ab *Eumolpo* contra Athenienses, quod ita compositum tandem est, ut *Eleusini* se omnia sua traderent Atheniensibus *Cereresq;*, ac *Proserpina*, *Eumolpus* Sacra

facere
Eleusini
Troade
Phrygia
medis
ptus
lius in
Princi
Poe
depravi
mutav
propte
quã av
Epiphan
E
UM a
D
rat: Po
Thebar
Adraflu
det. Is
exercit
rum no
Capane
Theban
id Cys
le regn
Sacr
mittunt
face

faceret, quæ Sacra deinde dicta sunt
Elenfina ad an. mun. 2683. * Bellum
Troadem inter & *Tantalum*, qui in
 Phrygia regnavit, ob raptum *Gany-*
medis filij *Troadis* an: 2692. causa rap-
 ptus fuit *insanus* amor, & effectus il-
 lius ingens bellum inter utrumque
 Principem.

Poëta autem veram historiam fabulâ
 depravarunt, qui *Tantalum* in *Jovem* com-
 mutaverunt, & quidem aquilam factum
 propter rapinæ celeritatem, cum in navi
 quâ avedus est, insigne esset aquila. Ut
Epiphanius scribit.

EXPEDITIO septem HERO-
 UIM adversus *Thebas* a. m. 2822. *

De hac expeditione *Apollodorus* nar-
 rat: *Polinices* à fratre suo *Eteocle* de regno
Thebarum ejectus ad regem *Argivorum*
Adrastum profectus est, eiq; bellum persua-
 det. Is collectam cum ducibus septem,
 exercitum contra *Thebanos* ducit, quo-
 rum nomina sunt *Adrastus*, *Amphiaraus*,
Capaneus, *Hippamelon* *Argivi*: *Polynices*,
Thebanus, *Tydeus* *Ætolus*, *Parthenopaus* *Ar-*
gas, singuli cum egregia militum manu
 ad *Cybaronem* perveniunt, legatumque
 de regno restituyendo ad regem *Eteoclam*
 mittunt, sed frustra.

H

Ergò

Ergò Thebas obsidione cinguntur
 ad singulas portas singuli; cumque
 multi utrimque cecidissent, de utroque
 que exercitûs Sententiâ *Eteocles* &
lynices de jure suo singulari certam
 decernunt, qui & mutuis sese vul-
 ribus confecerunt. Omnes deinde
 duces redintegratâ pugnam præter
rastum variâ morte absumpti sunt.
 Moxq; *Creon* Thebanorum Regnum
 post *Eteoclem* adeptus, Argivorum
 dâvera insepulta projecit, edictum
 vens, ne quis ea sepeliret. *Ver-*
Antigone *Oedipi* filia, & Soror *Po-*
lis corpus fratris sui humandum
 ravit, & à *Creonte* deprehensa vivam
 sepulchrum conijcitur; *Adrastus*
 tem Athenas confugit, ubi exercitus
 duce *Theseo* impetravit. Hi Thebas
 profecti urbem capiunt, & corpora
 defunctorum sepulturæ tradunt.
 Ægyptij Colchicis omnium præter
 bellum intulerunt *Genebrard*; ad
 pora *Abimelech*. *

Amazones Schyticæ feminae

dictæ, quod mammis carerent ἀμαξός
sine mamma; has enim sibi refecabant
 in juventute, & inurebant, ne impedi-
 mento essent ad pugnam.

Alij derivant ab ἀμα & ξῆν tanquam in
 commune vel simul viventes: quia sine
 pane caribus tantum idque com-
 munitibus sumptibus victitabant. Juxta
 Tanaim fluvium, per centum annos sæva
 bella confecerunt, tam in Asia quam Euro-
 pa, usque ad bellum Trojanum, in quo
 Penthesilea à Pyrrho occisa est, cum suppe-
 tias Trojanis allatura copias suas adduxisset.
Iustin. histor. lib. 2. Antiopa, Orithrica, Hippelisa, Oristia Amazonum reginæ fue-
 runt; floruerunt, maximè circa a: 2833.
Theseo regnante Athenis, quem etiam A-
 mazonum ducto exercitu ex majore Asia
 per Podoliam & Thraciam Athenas usque
 fortiter per integrum mensem continuatis
 insultibus & præliis oppugnârunt, sed
 maximo suarum damno, passim tum antè
 Athenas, tum in reditu cæsis in viâ Ama-
 zonibus; de his *Curtius, Solinus, &c.*

Varia etiam prælia hac ætate ex-
 arserunt inter populos, quorum causa
 præcipua fuerunt diversi raptus mu-
 lierum ad an. 2727. & circa illa tem-
 pora

H 2

pora

pora referunt historici raptum *E*
pa factum à Cretensibus, quibus *ber*
 præerat *Iupiter* vir inter illos *pr*
 puus, unde à *Jove* tauro avecta *mo*
 tur, quia navis, cui taurus insigne *der*
 avecta est. Hoc autem raptu *Cre*
 ses uli sunt injuriam à Phœnicis *est*
 acceptam, quia *Argos* profecti *bu*
 am *Inachi* antea rapuerant. * *Me*
 rapta à *Iasone*. * *Hesiones* ab *Hercu*
Harmonia à *Cadmo*. * Et ab *Edi*
 sive *Orco* rege *Molossorum* *Prosp*

Hujus regis canis quidam ingentis
 nitudinis *Cerberus* nomine, *Pyri*
 ad raptum uxoris cum *Theseo* venerat
 vorasset, nisi *Hercules* in mortis per
 constitutum liberasset, ob id, quasi
 feris receptus fingitur.

Ex his verò raptibus crebra
 undique exarserunt. Unde *Per*
 pud *Herodotum* ajunt; *Sequidem*
 re virorum injuriorum factum esse
 nas rapere; amentium verò raptis
 cendis operam dare; prudentiam
 nihil curare, quippe qua nisi voluissent
 pia baud dubiè non fuissent.

Bellum ingens & præ cæteris cele-
 berrimum arsit hac ætate integro de-
 los præcennio ob raptum *Helena*, quam pri-
 vè et à *Thesens*, ac deinde *Paris Alexan-*
der rapuit. Scilicet ex una muliere
 illa *Mias* venit malorum. Pugnatum
 est, ut ait *Dares*, annis decem, mensi-
 bus sex, diebus 12 Ad Trojam: corru-
 erè ex Argivis 886. millia; ex Troja-
 nis autem 676. millia ceciderunt, pro-
 dita tandem Troja in Græcorum ve-
 nit potestatem, direpta & concrema-
 ta, & omne simul nomen Trojanum
 excisum, *Aneâ* tantum in 22. navi-
 bus cum tribus millibus ac quadrin-
 gentis omnis ætatis totius regni reli-
 quis in Italiam transportante, & aliis
 paucis cum *Antenore* novum regnum
 meditante, remanentibus.

Urbi capiendæ quia vis aperta sufficiens
 non erat, ficta pietas idonea fuit: equo
 scilicet ligneo in honorem *Minerva*, ut
 prætendebatur, tantæ magnitudinis ædi-
 ficato, ut per urbis portas introduci non
 posset, sed hunc in finem murorum par-
 tem aperire necesse esset. Qua viâ sic fa-

Et latentibus ex insidijs Græci de nocte
gressi, urbem flammis ac cædibus
presserunt,

DUCES ARGIVORUM.

Memnon Rex Mycenarum & totius
Ætor exercitûs, electus unanimi
fragio post decennalis belli mole
fortiter toleratas, domum rediit
Clytemnestra uxore adjuvante
(quo cum, absente viro, adulterio
suetudinem habuerat) occidit
Agamemnonem filio, mortem patris in matre
Pytho, quos interfecit, ulciscente
Chyllas, *Pelei* filius, & *Thetidis*, a
ne inter filios *Licomedis* sub
habitu absconditus & educatus,
tæ factus est fortitudinis, ut signi
superabile appellare velimus,
leum dicamus. * *Menelaus* Spartæ
hic *Helena* maritus erat, quam cum
ris rapuisset, & reddere nollet
totius Græciæ principes convoc
finito que tandem decennali bell
cepit. Nimirum tante molis erat,
tisque reducere scortum. * *Ajax*
mone natus, proximus ab *Achille*

tudinis laude, qui cum *Hectore* singulari certamine congressus est, sed nocte pugnam dirimente re infectâ ad suos rediit, ab *Hectore* gladio donatus, quem ipse vicissim baltheo donavit, dono utriusque fatali; nam eodem gladio insaniens *Ajax* se postea interfecit; & *Hectoris* corpus eodem baltheo involutum circa *Patrocli* tumulum tractum est* *Ajax* filius *Oilei* Rex *Lovensium*, tantâ erat fortitudine ut extremis pedum digitis hastam fortissime vibraret. Hic est, qui captâ Trojâ in ipso *Minerva* templo *Cassandram* Virginem violavit* *Diomedes*, *Tydei* filius princeps *Aetoliae* celeberrimus, ob captos *Rhaesi* equos, Palladiumque Trojanis subtractum, & ob Monomachiam cum *Aenea* habitam* *Ulysses*, *Ithaca* Princeps & *Dulichii* Insularum: Vir vafer consilio, egregius bello, laborum patientissimus, sed insanus in amoribus; adeo enim amavit *Penelopem*, ut reliquis principibus ad Trojanum bel-

lum proficiscentibus ipse simul
 insaniâ speraverit se tanquam in
 lem bello, domi relinquendum;
Palamede autem filium *Telemache*
 subter aratrum subijciente (litus
 nim *Ulysses* arabat, & salem semina
 bat, ut insanum se populo exhibere
 deprehensus est, non veram, sed firm
 latam præferre insaniam, unde bell
 se associare coactus est, in quo insa
 nem præclarè gestorum famam
 portavit.*

Idomeneus Cretensium Rex con
 Trojanos multipliciter strenuè pu
 navit; sed infelix in reditu post Tro
 jam expugnatam: Obortâ enim tem
 pestate, cum in patriam navigare
 Neptuno votum fecit, si incolumis
 vaderet, se immolaturum eum, &
 primò sibi occurreret; habuitque
 te omnes occursum filii sui, quem
 immolare vellet, à suis pulsus fuit
 in Calabriam.* *Nestor* Pylus
 ctus à *Pylo*, filius *Nelei* & *Chloris*
 miles trium sæculorum experient

clarus; trecentos enim annos vixisse
fertur. De hoc *Agamemnon* fassus est,
se illum brevi expugnaturum. Side-
cem *Nestores* numeraret in exercitu.
Præter experientiam militarem infig-
nis fuit orator, ut melle fluere dice-
retur * *Patroclus*, *Menæti* filius ab
Hectore, quo cum, *Achillis* armis indu-
tus, congressus erat, confossus est.*

DUCES TROJANI. *Hector*, *Pria-
mi* filius Dux fortissimus ab *Achille*
tandem interemptus; à quo etiam bi-
gis alligatus circa *Patrocli* sepul-
chrum, *Trojae* muros tractus est, in
ultionem, quod amicissimum *Achillis*,
Patroclum occiderit.* *Deiphobus* for-
tissimus inter *Trojanos* filius *Priami*,
qui *Paride* interempto *Helenam* uxo-
rem duxit, cujus tamen dolo, & pro-
ditione à Græcis interfectus est, quos
illa in cubiculum dormientis intro-
duxit.* *Troilus* filius *Priami*, quo vi-
vo *Troja* capi, non potuit, fuitque
mors tanti Ducis fatalis *Trojanis*.*

Helenus æque amicis ac hostibus cha-
rus,

H 5

rus, à quibus etiam facta Trojæ statione benignè ac liberaliter habitus est. Factus deinde conditor urbis in *Chaonia*, quam ad *Troja* similitudinem ædificavit. * *Memnon*: hic cetera maxima populorum Orientalium pietà in auxilium venit *Priamo*; in pugna autem ab *Achille* occisus est.

Antenor Trojanus existimatur proditor suæ patriæ fuisse, nam & legatos, qui venerant ad *Helenam* repetendam, suscepit, & *Vlysem* intra Mœnem dissimulato habitu cognitum, manifestavit. Captâ Trojâ conlat se cum *Paphlagonibus* in intimis sinibus maris Adriatici, ibique urbem condidit, non procul à mari, *Patavium*, hodie *Paduam* dictam. *

Aeneas quoque suspectus habetur de prodicione, & non absque argumētis socius putatur *Antenoris*, & ipse auro prius expugnatus fuerat Græcis, quam armis. Anigitur proter urbem proditam, an verò propere eximiam pietatem in patrem suum

Anchisen, quem è flammis humeris
 suis impositum extulit, liberum Æne-
 am cum familia sua multisque Troja-
 nis ac navibus 22. Græci dimiserint,
 incertum est. Plùs fortè propter vir-
 tutem in patre efferendo exhibitam;
sola enim virtus tam pulchra est, ut etiam
in hoste non displiceat, & inimicos animos
expugnet.*

Helena quæ prima fax fuit incendij
 Trojani, filia fuit *Tyndareti*, & prop-
 ter eximiam formæ præstantiam à 30.
 principibus Græciæ, ut numerat *A-*
pollodorus, in conjugium petita, quos
 inter fortunam & sponsam habuit
Menelaus.

Itaque mirum non est, omnes Græciæ
 principes ad ulciscendam injuriam raptus
 arma contulisse; *Vlyssi* enim prudentiâ res
 ita transacta est, ut omnes principes con-
 sentirent in nuptias cum *Menelao*. Non vi-
 detur autem verisimile, Helenam indicto
 jam & illato Trojanis bello Trojæ reten-
 tam fuisse; Credibilius est, quod *Herodotus*
 scribit, Helenam unâ cum præda, quam
Paris exerat è Græcia, ad *Proteum* Regem
Ægypti tempestate delatam esse, ibique
 H 6 Affer-

asservatam : Cujus rei fidem, licet affirmantibus Trojanis, Græci habere noluerunt; sed inceptum bellum fortiter profecti sunt, donec expugnatâ Trojâ veritate patefacta est, & Menelaus à Proteo Ægypti rege Helenam suam recepit. *sed nec possunt* inquit Herodotus, *reddere Helenam nec veritatis dicentibus Græci fidem habebant.* Numine, quod sentio sic disponente, ut factitius everis Trojani planum facerent Numenibus magnarum injuriarum magnas à Deo esse ultiones. Hæc Herodotus, cujus opinionem sequitur Diodorus Siculus, Et his quod dē certius, quā Poëtis assentiendū videtur.

S. 11. Memorabilia ab anno

2544. ad an. 2940.

EX SCRIPTURA SACRA.

Chnaï posteri Iethro & cognati Moysis an: m: 2604. ascendentes de Civitate Palmarum, & venientes ad filios Judæ, ut habitarent inter eos Monasticæ vitæ & Anachoreticæ fundamenta jecerunt; quæ deinde in Rechabitis propagata est. De quibus apud Ieremiam cap. 35. quoniam in domibus, sed in tabernaculis seorsim habitabant, veluti etiam Haber Cmans, de quo lib: Iud: cap. 4. ita Serarius. An

Anno 2622. ortum suum habuit idolum *Micha*, cujus mali origo fuit femina quædam superstitioni dedita, origine Ephraimita vidua, & vetula, & dives; mille enim & centum argenteos in sculptile destinavit. Artifex autem criminis fuit filius ejus nomine *Michas*, hic pecuniam à matre acceptam expendit partim in duplex Idolum, alterum conflatum, alterum sculptile, & partim in ædiculam & ornamenta vestium Sacerdotalium, fecitque *Ephod*, *Teraphim* &c. & unum ex filijs suis primò, ac deinde peregrè venientem unum ex Levitis fecit sibi & suo Deo Sacerdotem. Idolum hoc *Micha* rapientes Sexcenti viri Danitæ unà cum Sacerdote fecerunt, totam tribum Dan abominabili idololatriâ contaminaverunt, duravitq; hujus idoli cultus ab anno 2622. ad 117. annos. *Jud. cap. 17.*

Inter habitatores *Gaban* viri septingenti inventi sunt fortissimi, ita *Sinistrâ ut dextrâ præstantes, & sic fundes lapides*

pides jaciendi periti, ut capillum quoque
possent percutere, & nequaquam in alti-
ram partem ictus lapidis deferretur. an.
2622. De his Scriptura *Iud. 19.* * Vel-
lus Lanæ à *Gedeone* expansum in area,
undequaq; aspersâ rore, sed solû vel-
lus aridum, in signum victoriæ obti-
nendæ ab hostibus per manum *Gedeo-
nis* an. 2768. *

Milites *Gedeonis* habiles ad pugnam
in haurienda aqua probati: qui more
canum lambebant projecti in litus
repudiati; qui ex manibus lentè hau-
serunt, apti habiti ad præliandum,
Trecenti viri ex 30000. & isti hydris
testaceis, & facibus totum exercitum
Zabee & Salmana fuderunt. *

Gedeon ex præda pretiosa bello parta
jussit fieri *Ephod* ad imitationem illius,
quod habebatur in *Silo*; cumque esset opus
eximie pulchritudinis auro ac gemmis
præstantissimum, & divinitus per illud re-
sponsa darentur, *Israëlitæ* rudes ac prom-
ad idololatriam ingenio pro Deo suo ado-
rare cæperunt, factumque est *Gedeoni* &
omni domui ejus in ruinam, dicit *Scriptu-
ra. cap: 8,* absque tamen culpa *Gedeonis.*

Votum

Votum *Jephte* de immolanda filia
ejusque executio post obtentam vi-
ctoriam. *

Mos exinde increbuit in *Israël* & consuetu-
do servata est, ut post anni circulum conve-
niant in unum filia *Israël* & plangent filiam
Jephte Galaatidæ diebus quatuor. De hac
consuetudine **CHRYSOSTOMUS**, hæc au-
tem anniversaria celebritas apud gentes
alias in superstitionem abiit; Samaritani
enim hanc *Jephte* filiam in numerum Dea-
rum retulerunt, & solenni quoq; sacrificio
coluerunt. Itemque postea de *Sichimitis*
narrat *Epiphanius*, quo scilicet modo eti-
am impiæ Hebrææ apud *Exechielem* Pro-
phetam plangebant profanum *Adonidem*. *

Ex hoc etiam Sacrificio *Jephte* natum esse
Sacrificium *phigenia* filia *Agamemnonis* qui-
dam prodiderunt, quam ipse pater motu-
rus cum Græcis contra Trojam facto voto
Diis immolavit pro obtinenda victoria. *

Sampson miraculosè per Angelum
prædicitur a: m. 2860. & in Sacrifi-
cio divinitus accenso *Manua* & *Elu-
ma* confirmatur, & Jubetur fieri *Na-
zaræus*. *

Nazaræorum institutum, de quo *Num:*
6. & cujus instituti deinde factus est *Samp-
son*, tale fuit, ut conveniret tum viris tum
mu.

mulieribus, quæ speciali devotione se Deo consecrarent, vel à parentibus ipsis Deo dicarentur, vel à Deo ipso postularentur ex quacunque tribu essent, idque tam à certo aliquod definitumque tempus, quam in totam vitam: Cavebant ergo à vino quacunque potione, quæ ebrietatem inducere posset, & ab esu uvarum & à cibis immundis lege definitis; neque radi neque tonderi eos oportebat, & radi quidem veritum erat omnibus Judæis, nisi causa morbi; at Nazaræis nequidem tonderi licebat ab immunditia cadaverum maximè eis cavendum erat; ne irritus fieret eorum Nazaræatus, rursusque inchoandus esset, ut *Abulensis, & Serarius.*

Sampson ex alienigenis Thamnathæ filiabus uxorem petit, non obstante prohibitione Domini, ne cum Chananæis contraherentur connubia ab Israëlitis; factum enim id esse sine peccato & Domino inspirante *S. Ambrosius* probat ex textu. *Ignorabant autem parentes ejus, quod à Domino hoc esset.* Sponsam quærens leonis incursum sustinet, & vincit ac discerpit, in cujus cadaveris ore revertens ad eum locum *Sampson* mel reperit.

Unde *Ænigma* proponit convivis: de
 fori egressa est dulcedo, & de comedente
 exivit cibus. Cujus solutionem Philis-
 thæi per mulierem fraudulenter ex
Sampson elicitam eidem reddunt, ab
 eoque 30. virorum, ex *Ascalonitis*,
 cælorum, tunicis vicissim juxta pa-
 rum solvuntur, sed & uxor *Sampsonis*
 uni ex 30 Philisthæis, qui solverunt
 ænigma, spreto *Sampson* nubit. Un-
 de *Sampson* in uxorem, in parentes, in
 socios Philisthæos, ac totam gentem
 causam accepit implacabilium ira-
 rum. *Itaque ad vindicandum inju-
 riam ratus cum dolosis vulpibus vul-
 pinandum esse, trecentas vulpes, cau-
 dis ad caudas conjunctis, & facibus
 accensis in medio illarum ligatis, in
 segetem Philistinorum immittit, &
 voracissimo incendio depopulatur.
 Auctore verò tantæ cladis cognito,
 Socer *Sampsonis* ac filix Soceri, cum
 adibus & omni familia, decreto pro-
 cerum Philistinorum exuruntur.

Rident & protervè irrident hanc histori-
 am profani homines, tanquam fabulam, ha-
 ben-

bentes: sed quomodo credunt, inquit *Sarrarius*, multitudinem ranarum, locustarum muscarum, coturnicum infinitam in *Exodo* & rident vulpes trecentas in *libro Iudicum* tanquam fabulosas? Et quid mirum hominem fortem atque etiam venatorem, ut credibile est, insignem, si præsertim socios venationis ac comites adhibuit, in solo feracissimo vulpium, in spelæis montium Modinzorum, hanc celerem capturam fecisse, illo quoque peculiariter concurrente ad hanc prædam, de quo *Jacob* dicebat *Gen. 27. Voluntas Dei fuit, ut citò mihi occurreret, quod volebam.*

Sampson à suis persuasus, vincitum se in Castra Philistinorum portari permittit, ibique ruptis funibus apprehensâ maxillâ asini vir unus mille viros sternit, exercitumque totum in fugam abigit. *Iud. 15* asinos scilicet stolidosque Philisthæos asino castigavit; ipse autem ex dente molari ejusdem asininæ maxillæ precibus suis ad Deum in summa siti fufis, limpium fontem elicit. an. 2881. * In urbe Gaza mediâ nocte ambas fores portæ cum postibus suis & serâ ap-

prehendens, impositasque humeris suis portat ad verticem montis, qui respicit *Hebron*, elusitque Philisthæos ad alteram portam urbis, quæ egressum expectabant frustra excubantes an: 2884.

Post mortem *Sampsonis* (de qua intertragicos eventus hujus ætatis) *Heli* fit iudex simul & pontifex Hebræorum an: 2900. eodemque anno precibus ab *Elekana* & *Anna* obtinetur *Samuel*. * Idem anno 2903. Deo & templo post annos ablactationis dedicatur. * Deus quartâ vice apparet *Samueli*, jubetque denunciare *Heli* nimium filiis suis *Ophnio* & *Phinees* indulgenti, cladem. Cætera in tragicis eventibus.

Ex Profanis.

Quemadmodum Deus hac ætate quasi parturiit Ecclesiam suam in *Abrahæ familia*, ita *Satanas* suam *Synagogam* in gentibus stabilire conatus est. Ut fidem in venturum *Messiam* Deum ac hominem nasciturum in terris obscuraret, & ancipitem redderet, homines excitavit, eosque potissimum

simum in Græcia veluti Phanaticorum Deorum natali solo, ac seminario, qui insanè facundo ex cerebro suo Deorum innumerabilem copiam procreaverunt. *Saturnos* varios & *Ioves*, *Mercurios*, *Apollines*, *Neptunum*, *Vulcanum*, *Iunonem*, *Cereram*, *Dianam*, & eò usque crevit amentia, ut non solum viros ac sceminas factis illustres & dignas memorari, sed etiam pessimos quosque divinitate Utopica donarent, ut etiam *Cynaras* Cypriorum rex non erubesceret *Venerem* prostitutam meretricem inter Deas, easque majores referre; qui furor hominum maximè insaniit ad tempora *Moyse*, *Josue* ac Judicium, quando & seges immensa crevit Græcarum fabularum, quibus velut *Zizaniis* inspersis historica veritas passim infici, & opprimi cœpit, ut difficile sit studiosâ indagine veritatem è fabulis feligere.

Idololatriam plurimum promovit divinandi varius usus inter gentes, mirè in omnibus Dæmone colludente: *Telsnisei* excoluerunt suam divinationem ex insomniis. *Cares ex altris* *Phryges* & *Isaurij* ex avium volatu. *Cyprij ex eviscerationibus victimarum. *Persæ* ex Magia, cujus etiam inventores & Magistri prædicabantur, Astro.

Astrologicam sapientiam cum stulta
Idololatria permiscentes & corrup-
pentes; planetas enim & sidera colue-
runt, non tantum ut Simulachra Deo-
rum, sed etiam ceu divinitatis inhabi-
tantis domicilia, & sedes, ac veluti
ipsa Deorum corpora, ex quibus divi-
næ virtutes sensibili influxu hæc in-
feriora moderarentur.

Neque defuit Spiritus mendax, ut
veri Dei locutiones hominibus, sui
cultus, factas falsis oraculis imitare-
tur. Sicut enim Deus apud Hebræos
duo genera oraculorum instituit, *U-
rim & Thummim in Ephod*; ita Dæmon
duas quasi cathedras oraculorum e-
rexit inter gentes, oraculum scilicet
Hammonium & Dodoneum. *Hammo-
num* fuit in Lybiæ desertis locis, ubi
Jupiter Hammonius, id est *Arenarius*
dictus ingenti populorum concursu
in templo augustissimo & in forma
arietis colebatur, fundebatq; respon-
sa. *Dodoneum* autem erat in Græcia
propè *Dodonam*, cui vicinum erat ne-
mus

mus querneum, in quo *Dedoneus* *Jupiter* Consulentibus per duas Columnas, dæmonis fraude vocales, oracula edere credebatur. Hæc ad tempora *Moyſis* refert *Genebrar*.

Huc pertinent etiam varia memorabilia & vera quæ in caligine fabularum involuta sunt. * Circa a. m. 2821 *Minos* Rex & Legislator rigidus Cretensium *Minotaurum* habuisse dicitur, monstrum ex homine & tauro genitum ac semiferum, cui Athenienses victi à *Minoe* quot annis septem pueros ac totidem virgines annuo tributo pendere cogebantur à *Minotaurum* depascendos. Sed veritas historica est, *Minotaurum* hunc fuisse alium quem *Minois* præfectum nomine *Taurum*, naturâ crudelem & inhumanum, præsertim erga subditos Athenienses, quos *Minos* bello devicerat, & hunc pueros singulis annis tributum loco missos dirè vexâsse & interfecisse inter ludos *Androgeo* habitos, quem deinde *Theseus*, ultor injuriarum &

crudelitatis exercitæ, prostravit. *
Minos autem fingitur Infernalium
Judex severus, quia mare à latronibus
liberavit, eosque promeritis suppli-
ciis affecit.

Circa A. a: 2822. *Dadalus* applici-
tis alis cum *Icaro* volâsse Scribitur
trans mare. Historia talis est: *Dadalus*
à Minoë in vinculis cum *Icaro* filio de-
tentus, eo quòd capitalis fraudis dam-
natus esset, fugâ clandestinâ elapsus
est & ad *Inycum* (Urbs ea est Siciliæ,
ad Regem tùm temporis *Cocalum* eva-
sit, Navi velis expansis velocissimâ
usus, & hæc fuga velox volatus ille
est, de quo Poëtæ, *Icaro* autem eâdem
in fugâ submerso affinguntur alæ ce-
reæ, quasi radiis solaribus liquefactæ.

Circa a. 2672. visus est *Phryxus* por-
tari ab ariete velleris aurei in *Colchi-
dem*, vehebatur nimirum navi, cujus
insigne fuerat aries, & quia *Phryxus*
cum sorore sua *Hella* fugiens insidias
Onis novercæ suæ Thesauros secum
devehebat auri & argenti, in *Colchide*
custo-

custodiendos à Rege ejusdem Regio-
nis, dictus est aries aurei velleris; &
ab *Hellâ* sorore sua in eâdem fugâ
submersa nomen accepit *Hellepontus*.
Ita *Eusebius*.

Ad thesauros hos recipiendos postea
Jason cum quinquaginta selectissimis ex Græ-
ca juventute heroibus, quos inter præci-
pui erant *Castor* & *Pollux*, *Telamon*, *O-
pheus*, *Hercules*, *Hylas* &c. per mare fortis-
simè instructâ *Argo-navis* in Colchidem ve-
tus est, expugnatâque thesauri custodia
hoc *Phryxao Vellere* potitus est. *Argo navis*
autem dicta est ab *Argo* qui construxerat
tùm etiam ab *Argivis*, qui eâ vehebantur.
Hæc ad an. mundi 2821.

Circa an. 2709. *Bellerophon* alato
equo, cui nomen *Pegasus* per auras e-
vectus, & victor factus *Chymæa*. Res
ita se habet: *Bellerophon*, *Glauci* filius
ac *Corinthis* natus, & veluti Græco-
rum, castitate *Joseph*, à *Sthenobæa*
Præti uxore ad flagitium invitatus
iteratò repulsam dedit. Unde furio-lavan-
sa mulier insanum amorem mox incervu-
implacabile odium convertit, juve-devor-
nemque apud maritum calumniis ap-
peti-
juve-
fitm-
se gl-
belc-
Pega-
quan-
A-
put c-
guife-
mere-
patre-
dom-
tonid-
tem a-
pit, p-
in m-
tulit.
auter-
cond-
Cir-
lavan-
incervu-
devor-
ap-
peti-

petivit, qui credulus uxori pudicum
 juvenem navigio in *Lydiam* transmi-
 sit mortè ibidem afficiendum, ubi ip-
 se gloriosior effectus est, invidiâ ta-
 belcente *Sthenobæâ*. Equus igitur seu
Pegasus alatus, navis erat, & *Chymera*,
 quam interfecit meretrix *Sthenobæa*.

Ad annum 2743 celebre fuit ca-
 put *Gorgonis*. Nimirum fuit illud an-
 guiferum caput *Medusa* fortissimæ
 meretricis, quæ filia fuit *Phoricæa*, &
 patre mortuo truculenta tyrannide
 dominabatur, accolis ad paludem *Tri-
 tonidem*. Hanc in venatione vagan-
 tem *Perseus* cum suis copiis interce-
 pit, præcisumque caput horrendum
 in modum deforme in Græciam re-
 tulit. Ita *Proclus Carthagenensis*. Erat
 autem *Perseus* Myzenarum Rex &
 conditor, bellicosissimus.

Circa annum 2761. *Atlaon Dianam*
 lavantem libidinosè specularis in
 incervum conversus & à suis canibus
 devoratus est. De hac fabula ita *Pa-
 aphiam*, Venator fuit quidam *Arca-
 dictus*

dicus vir prædives, qui venatione amore plurimam canum turmam habebat, cumque in montibus ac sylvis perpetuò vagaretur, rerum domesticarum incurius, neglectis, tum Oeconomicis tum Politicis negotiis, soleris agitandis sese impenderet, ratione, ad inopiam redactus dicitur à canibus suis consumptus. *

Circa an. 2820. ideoque non procul à *Sampson* mira fortitudine excellit *Hercules*, hominum monstrorum ferarumque domitor, nec aliter nisi soliùs turpis amoris incipium, & servus *Omphala*, ancilla. Inter cæteros innumeros penè labores hydram multicipitem interfectam hanc hydram repullulatis novis capitibus formidabilem, scribit *Plinius* fuisse quendam versutissimum Sophiam *Hydrum* appellatum, qui Sophiamatis suis callidissimos quosque extricabat. * *Herculis* mortem *Eusebius* refert ad an. 2854. dicitque incidisse in morbum pestilentem, cujus

impatiens semet in flammis projec-
rit, sicque vitam finivisse. *

Ad an. 2887. refert *Eusebius* ea, quæ
Ulyssi circa *Scyllam* & *Charybdim* &
Sirenas acciderunt, de quibus multa
Poëtæ; de *Scylla* autem *Palephatus* ita
scribit: *Tradunt, quod in Tyrrena Re-*
gione fera quadam fuerit, qua mulier quio-
dam usq; ad umbilicum esset, canum vero
capita exinde ei nata sint, ac corpus reli-
quum serpentis haberet. Talem autem na-
turam credere stultum est. Veritas ergo
hujusmodi est. *Tyrrenorum* insu-
læ erant, quæ cuncta circum vicina
Siciliæ, *Jonijs*que finibus, loca, depræ-
dabantur; habebant autem hi Insula-
ni prædones, tum temporis navim a-
liquam, cui *Scylla* erat nomen & hæc
sæpius prætervehentium navigia ce-
leritate sua affecuta spoliū tulit. Un-
de passim de hac *Scylla* prædatrice fa-
ma volavit. Hanc autem navim *Ulysses*
secundis, & vehementibus ventis
usus, effugit. *Sirenes* autem dicit *Hie-*
ronymus

ronymus fuisse meretrices regionis illius quæ navigantes deciperent.

Fuit quoque ad annum 2899. alia quædam *Scylla* celebris, filia scilicet *Nisi*, Regis *Megara*, hæc cum *Minos*, qui urbem obsidebat, amore flagraret, patri purpureum crinem, qui invictus esse credebatur, ex vertice præcidit, quo facto pater extinctus est. *Minos* itaque *Megarum* potius vincitam virginem è puppi præcipitavit in mare & submersit. Hæc Græcorum fabulâ involvit historiam *Sampsonis*, qui detonso à *Dalila* capillo victus est. *Dalila* autem cum cæteris *Philisthæis*, ruinis oppressis inter ludendum & convivandum. Neque *Dalila* vulgi quædam meretrix fuisse videtur, sed una ex filiabus primatum *Philisthinorum* ut *Salsanus*

§. 12. Eventus Tragici Et

Signa.

SERVITUS ISRAËLIS IN ÆGYPTO incipit
cepit an. m. 2451. sub *Amenophis*

ab Africano dictus *Amenophis II*, sub
cujus regiminis anno 27. & servitutis
anno 14. natus est *Moses*. Duravit
igitur hæc servitus usque ad exitum
ex *Ægypto* ferè integro sæculo, annis
scilicet 97. fuitque afflictissima. Pre-
mebantur enim & exhauriebantur tri-
butis, fraudabantur mercede pro o-
pera sua, & laboribus, cædebantur
flagellis, etiam primarij *Israëlitarum*,
afficiebantur opprobrijs, ad sordidif-
sima ministeria adigebantur, parvuli
eorum submergebantur, unde metus
in *Judæis* continuus, tristitia pallida,
& rerum mæstissimarum lurida faci-
es, donec ascendit clamor eorum ad *Do-*
minum, & recordatus est fœderis, quod
cepit cum *Abraham*, *Isaac* & *Jacob*
de terra danda semini eorum in pos-
sessionem sempiternam.

SERVITUS Hebræorum post mor-
tem *Josue* sub *Cusan Rasathaim Ind.*
cap. 3. v. 8. a; m: 2623. Iratusque con-
tra *Israël Dominus* tradidit eos in manus
Cusan Rasathaim regis Mesopotamie.

servieruntq; illi octo annis. de hac servitute Josephus. Irato Deo felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum & voluptatem brevi interijt; nam bellum Cusarte regi petiti & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi deditione ejus in potestatem venerunt. Deinde tributis iniquioribus gravati, & alias varias injurias ferre coacti sunt. In octo annos; donec clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis salvatorem, liberavit eos per Othonielem a: m: 2621. ita ut totus exercitus Cusani deleretur, & quod scribit Clemens Alexandrinus rex ipse interficeretur.

SERVITUS Tertia fuit sub Eglone Moabitarum rege, annis octodecim. *Ind. cap: 3. ab an. m: 2621. usque ad annum 2669. quo soluta est ab Asa.* De hac servitute conformiter Scripturæ Josephus scribit: aliquot praelijs quodam Hebraei Eglonem exceperunt, sed omnibus victi postquam ferociam jugum acciperunt, tum tributarii facti, rex victor translato Jerichuntem domicilio modis omnibus

plebem vexavit, ita ut in summa miseria
per annos octodecim degerent; Usque
dum Aod, genere Gerarites, tribu
Benjamita, ætate juvenis, & magna-
nimus utraq̃ manu pro dextra u-
tens, ut ait Hieronymus, & à Deo ad
hoc arduum opus liberationis susci-
tatus, munera simul obtulit, à populo
tributi vel gratiæ promerendæ causa
submissa & simul sedentem in folio
suo *Eglonē*, ancipiti, sive geminæ aciei
gladio hunc in finem præparato per-
cussit, ita ut gladius in corpore pin-
gui infixus hæreret, animamque ty-
rannus cum stercore per ventrem evo-
meret, *Aod* autem per posticum se-
curus, nondum patefacto facinore e-
laberetur. Cæso tauro pingui *Eglone*
(erat enim crassus nimis *Judi* 3.) grex
reliquus Moabitarum facile dissipa-
tus & victus est, pacataque Palæsti-
na & soluta est servitus Moabitica us-
que ad mortem *Aodi*; Tunc enim
Philisthæi, quos 70 vocant *Allophy-*
los seu alienigenas, iterum excurrere

& more latrocinantium prædas agita a
 inceperunt. Sed perterriti *Semgar* illor
 aut potiùs, *Samgaris* facinore pul
 cam hostilitatem tantisper cohibe
 runt.

Agrum enim colebat *Samgar* junctis
 tro bobus, cum derepente prædato
 manus Philistinorum sese in conspectu
 dedit, inque *Samgarem* facto impetu, con
 tur boves eripere, & ipsum in servitute
 abstrahere, vim & iram suscitante inju
 & arma ministrante furore, *Samgar*,
 aliud telum ad manum non esset, arrip
 dentali, cum vomere quò terram pro
 debat profilit in pugnam, strenueque
 cum ducto partem in omnem ferro,
 gas, vulnera, & funera dividit; &
 Philisthæorum sexcentos trucidat me
 rando facinore, docens exemplo suo
 tam telo, quam manu forti obtineri victo
 riam. Sic repressa est latruncolorum
 dacia & reddita viis securitas, urbibus
 pagis quies, a:m: 2720. *

SERVITUS quarta (cum Ægypti
 cã) & tertia post Josuam, sub *labo*
 incepit a: 2721. Israële enim ad vi
 mitum redeunte, & graviter pecca
 te, *Jabin* Cananæus surrexit, eosque

as agita afflixit, & in tantam desperationē res
 emgillorure adduxit (sic refert Josephus)
 ut libenter incolumitatem tributariā ser-
 vitute paciscerentur, quam per viginti
 annos ferre sunt coacti, præ nimia servi-
 tute caput non audentes attollere, etiam
 Deo sic volente, qui nimiam gentis contu-
 maciam & maximè Idololatriam &
 ingratitude retunderet. Igitur vige-
 simum jam annum sub *Iabini* Regis
Asoeorum in *Chanantide*, & *Sisara*
 ducis imperiis ingemiscentibus He-
 bræis Deus salutem tandem per fœ-
 minas tulit, per *Debboram* & *Iahel*:
 illam hortantem, ut exstimulati Du-
 ces Israël, ac præcipuè *Baracus* Ju-
 dex cum decem millium exercitu in
 hostem moverent, pugnarent, & vin-
 cerent: hanc verò, in fugitivo *Sisara*,
 (quem hospitio excepit, lacte potavit,
 dormientemque clavo terræ affixit,)
 egregio facinore triumphantem. an-
 no mundi 2741.

Sed quid hoc? licuitnè *Iaheli* occidere
Sisaram hominem fœderatum? amicum?
 hospitem? dormientem? nunquid hoc jus

h l gca

gentium infringere, & juramenta ac
 sta violare; *q.* pactum *Iabinum* inter
Cinaos initum eo tempore invalidum
 quo *Iabin* Hebrææ gentis publicus in
 & hostis fuit; erat enim gens Hebræa
 sanguinitate juncta *Cinais*; potuit ergo
 aperto Marte vel occultis insidijs ho-
 gentis suæ occidere, hostem scilicet
 deli impietate passim excurrentem aras
 Numinis, matrum inermes ventres
 cantem (qui *Sisara* furor erat) pueros
 ellasque sine numero contrucidantem
 terat perimere. Ad hoc per Prophe-
 dem *Debboram* declaratione publicâ
 ciente edocta, & privatim divinâ
 ratione ad audendum animata. Piè
 & rectè fecit *Iahel* virago generosa, quæ
 vis simul documentum reliquerit omni-
 noxia esse scæmiarum blandimenta,
 stolidè credi improbæ mulieri salutem
 quando etiam sub optima (qualis erat
hel) vir perniciem suam ac mortem
 molliti sunt sermones ejus sicut oleum, &
 sunt jacula Psal. 54.

SERVITUS quinta (quarta post
 suam) *Debborâ* & *Baraco* mortu
 Hebræi revoluti sunt, pro more su
 ad sacrilegam Deorum superstitionem,
 erectis Jovi Belo passim aris,

cis & simulacris. Offensus itaque Deus instrumentum vindictæ facilimum reperit, & immisit è propinquo Madionitas, Ammonitas, Moabitas, & Amalecitas, ab his malis, per septennium continuatis, defatigati, clamaverunt ad Dominum, & obtinuerunt Salvatorem *Gedeonem*, cujus fortitudine mirabiliter liberati. Trecentæ enim contractæ testæ immensâ strage contuderunt *Oreb, Zeb, Zebbee, & Salmanassar*, & ingentes Orientis opes a. m. 2768.

Gedeone vivis exempto, & Israëlitis una cum 70, filiis *Gedeonis* ad impura Jovis *Beli* sive *Baalis* sacra relapsis funesta tragœdia apparatus ab *Abimelecho* uno ex septuaginta filiis *Gedeonis* è matre *Sichimitide* genito Is enim ambitioso furore agitatus, fratres suos unâ omnes solo *Ioathamo* excepto (quæ latebræ, Deique cura discrimini subtraxerât) improvisos opprimit, & in publicum *Ephra* urbis scopulum productos, & concinnatis per calumniam criminibus oppressos, super uno lapide, securi, omnes unus post alium, in oculis totius civitatis, nemine ne linguam contra, multò minus manum movente, peremit, sicque fra-

terno sanguine sexagies octies intincta
purpuram sibi induit Rex, melius tyran-
nus Sichimitarum a: m: 280,

SERVITUS sexta vel post Josua
quinta, Iterum *Israël oblitus est Domini
sui, & operum ejus, & addidit facere
mala in conspectu illius.* Ergò etiam
rum, volente Domino, Ammonita-
rum armis toto fere vicennio oppres-
sunt, ab an: m. 2832. usque ad an:
2850. quando confitentes rei, profu-
torum fœderis arcâ, & exterminan-
tis idolis *Baalis* seu *Iovis Belis* & *A-
roth*, sive *Astartes*, aut *Veneris*, puer-
runt cœlum precibus, & liberatores
obtinuerunt, *Iephthè* Galaaditem, pro-
tiosum emptorem victoriæ, pro qua
liam, voto promissam, Deo victori-
dedit.

SERVITUS septima (vel sexta post
Josuam) Repullulavit denùo veteris
herba mala, de radice vitiosa, idola
latría Hebræorum. Ergò rursus Do-
minus extendit gladium, permisitque
sub rege Philisthæorum ab an: 2860.
usque ad an: 2899. premerentur, &

pressi tandem Salvatorem sibi mitti implorarent: & Dominus nullis populi meritis, sed suapte misericordiam provocatus, submisit *Sampsonem*. Hic quidem victorias & libertatem non unam pugnam evicit: sed qui validus leonem suffocavit, victus à lupâ est, & qui messes incendit alienas, ipse unius mulieris incensus igniculo, virtutis suæ messem amisit. *Dalila* habitanti in *Sorec*, libidinis & turpis avaritiæ mancipio servum se fecit, qui missus erat, ut liberaret populum Iuum: ab eâ Philisthæis proditus, & excæcatus, sed denuò redeuntibus viribus, se unaque hostes eadem templi *Dagonai* ruinâ involvit an. 2899. ante Christum 1154.

Oppressorum numerum maximum fuisse inde colligit *Serarius*, quia in solo domus tecto, sive solario, erant circiter tria hominum millia, cum principibus Philisthæis, in singulis verò contignationibus, nihilò pauciores: in loco imo, & area longè plures; ita positis duabus tribusque per amplis undique fornicibus, quales in amplis domibus esse solent, plusquam viginti hominum

minum millia compressa videntur. Poterunt igitur ergo Judæi, si viri fuissent, nec otiosa nimis & imbellia voluptuosæ idolatriæ mancipia, omnes Philisthæos, in strage supra modum perterrefactos, facile servituti submittere.

Videtur autem nonnullis difficile creditum, quomodo ingens templum, in quo congregati ex universa ferè Palæstina, omnis conditionis, ac sexûs, homines cum principibus suis convenerant, dum duntaxat columnarum collisione corrumpi potuerit, sed id fidem non excedere, faciendum annuet, qui *Plinium* legerit lib. 36. c. 1. & *Lipsum* in admirabilibus. Referunt etiam *C. Curionem* theatraduo juxta se invicem posita, amplissima fecisse ex ligno, supra versa versatili singulorum cardinum libræ toto, in quibus potuit populus Romanus, non universus duobus cardinibus innixus, aère suspendi ac circumvolui. Ne igitur incredibile videatur potuisse fanum duabus præcipuis columnis inniti, eisque collisum corruere.

Cum crinibus autem rediisse *Samson* pristinas vires ita intellige, fuisse capillo veluti conditionem, sine qua *Samson* robore non præpolleret, & fortitudinem quæ erat illi gratis data, sublata postea fuisse ablati crinibus; vires enim pro-

propriè sunt in membris, manibus, pedibus &c. ad agendum idoneis, utpote organicæ qualitates, & non in capillis.

SERVITUS octava, populo in *Silunte* sive in *Silo* (urbs illa fuit in altissimo monte sita, haud amplius octo passuum millibus Jerosolymâ distans ubi tunc Arca religiosè asservabatur & circum positum Arcæ tabernaculum) vota nuncupante, quæque nuncupaverat, sacrificiis exsolvente; hæc de peccant filij, sacerdotis *Heli*, *Ophui* & *Phinees* per ingluviem suam, ac impudentem gastrimarchiam, adipem victimæ Numini adolendam, & quidquid electissimum erat, ex hostijs præripientes, contra ritus, & fas sacrificiorum; & quod alterum nefas erat, infrunitâ libidine pertrahentes in flagitium, cum cæteris mulieribus, illic vota exsolventibus, virgines etiam viduasque divinorum cultui sacratas. & tales, officij sacerdotalis adjutores, homines improbi & sacrorum prorsus ignorantes, indulgenter nihilominus, nec nisi molliusculè à Pontifice

tifice sene. admoniti sunt. Unde Deu
 rigidiore correctione usus contra
 raëlitas, Philisthæos iterum excitauit,
 collectis viribus à morte *Sampsonis*, &
 simul principum patrumque suorum
 strage, ac quadraginta annorù quiete
 robuitiores factos. Conferuntur ergo
 signa cum Hebræis, & cæduntur qua-
 tuor millia Israël, reliquo exercitu
 sua se in castra recipiente. Adducta
 deinde ex *Silo* Arcâ redintegratur bel-
 lum, sed succumbit Israël cæsis 34
 millibus, capitur Arca, sacerdotis am-
 bo filij *Ophni* & *Phinees* occiduntur,
 mox, tristi rei gestæ nuncio accepto,
 retrorsum cum sella lapsus Heli ex-
 spirat. a. 2939. ante Christû 1114. uxor
 quoque *Phinees*, quæ prægnans erat,
 audito nuncio, quod capta esset Arca
 & mortuus esset *Phinees*, *incurvauit*
 & peperit; irruerant enim in eam do-
 lores subiti, & in partu mortua est;
 filium tamen, quem genuit, compellens
 lans adhuc nomine *Ichabod*, id est
ubi gloria? vel *ua gloria*, velut alij ex-
 pli-
 glori-
 A
 trium
 fune
 ge
 pro
 piffi
 gra
 & a
 tior
 D
 Da
 opp
 ret
 per
 te
 Sep
 ria
 tu
 fen
 eni
 pal
 pic
 Gr
 ad
 bil
 ne
 pli

plicant, sine gloria, quia translata est gloria ab Israel & capta est arca.

Arca tamen ipsos Philisthæorum triumphos mox triumpho nobiliore funestavit, Deum enim ipsorum, *Dagon*, in cuius templo posita erat arca, prostravit in terram, fregitque, & turpissimo morbo *Azocios* afflixit, nam aggravata est manus Domini super *Azocios* & demolitus est eos, & percussit in secretiore parte natium *Azotum* & fines eius.

De morbo, quo afflicti sunt *Azotij*, ita *David*: percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit eis. *Theodoretus* sic explicat cum *Josepho* & *Glossa*: percussi sunt in sedibus & laborarunt exedentia ulcere, quod appellat *Phagedænam*. *Josephus* autem docet fuisse morbum dysentericæ; sed nemo existimet, inquit *Theodoretus*, esse discrepantes sententias; nam dysentericæ succedit morbus sedis, frequens enim excretio inflammavit partem eam, & passi sunt sedis morbum; ut qui arcam impie locaverant. *Josephus* addit adhuc: Gravissima pestis *Azotiorum* urbem & agrum adorta est; correpti enim dysentericâ cruciabiliter moriebantur, nonnulli etiam interanea sua intestina vitiosa, morboque corrosa

evu-

evomebant; deieciabant videlicet unâ eum
re, sanguine & vermibus intestinorum
vicissim prominentia cum doloribus acutis.
Neque hæc peltis se continuit in
Azoto, sed in pagis etiam & latè in finibus
regionis totius grassata est. Addunt
tuaginta & ebullierunt villa, & agri in
dio regionis illius, & in navibus (vicina
nim est mari civitas Azotim) & nati
mures, & facta est confusio mortis magna.

De muribus ita Severus Sulpitius: In
mures per omnem regionem exorti, non
morsibus multa hominum millia letho
bant. Comestor, computrescebant, inque
prominentes extales eorum, ita ut putres
facta intestina egererent, & mures ebu
llorentes de agris corroderent eorum extalibus
auctor mirabilium S. Scripturæ apud
Augustinum ait, Convenienter Dominus
utramque pœnam paraverat, quatenus
miseria animalia divino cultu venerabantur
per miserissima animalia in adventu Domini
legis, qua in arca erat, castigarentur, & qui
Tabernaculi Domini inter iora, id est, arca
extra limites suos portavere, hi inter iora
suorum foras prominentium sada clade afflig
gerentur.

Per quæ quis peccat, plerumque fit,
per eadem puniatur sic punivit Deus irritos
res S. Thoma Cantuariensis, qui amputatâ
tâ equi, quo vehebatur, caudâ eum fecit
sa

fannabant; sed Deus caudam eis rependit: nam omnes in posterioribus caudati effecti sunt, nec tantum ipsi, sed omnes eorum posterii, uti refert Polydorus Virgil: lib. 13. *historiar. Anglicarum.*

Videntes autem Azotij huiusmodi plagam dixerunt: *non maneat arca Dei Israël apud nos, quoniam dura est manus eius super nos, & super Dagon Deum nostrum* 1. Reg: 5. Itaque Geibai miserunt arcam ad Accaronitas. Sed hi acceptare nolentes, consilium universim cum omnibus Satrapis Philisthæorum injerunt de arca remittenda, & restitutione quidem admirabili de qua Augustinus libr. 10. de civitate Dei cap: 17. *imposuerunt eam plastro, eique iuvenas subjunxerunt, à quibus vitulos sugentes abstraxerant, & eas, quò velent, ire siverunt, etiam hinc vim divinam explorare cupientes. At illa sine homine, sine duce ac rectore ad Hebraos viam pertinaciter gradientes, nec revocata mugitibus esurientium, vitulorum, magnum Sacramentum suis cultoribus retulerunt. Hac atque huiusmodi Deo parva sunt*

sunt, sed magna terrendis salubriter
diendisque mortalibus, hæc ad an. 294

Arca ubi attigit fines Bethsamitarum, visâ eâ gavisi sunt gaudio magno Bethsamitæ, institutum mox sacrificium eodem in loco, ubi vacæ constiterunt, & vacæ in holocaustum Domino oblatæ atque omnium cum gaudio ingenti ac jubilo peracta. Extrema autem gaudij mox luctus occupavit; percussit enim Dominus de viris Bethsamitis, (eò quod viderent arcam Domini) septuaginta viri & quinquaginta millia plebis.

Sed quæ causa tantæ punitionis; neque enim temerè lætati sunt. Nempè quia viderunt arcam, id est, ut Pagninus vertit, & Iosephus insinuat, quia aspexerunt ea quæ erant in arca Domini, sive quia introspexerunt in arcam Domini, aut curiositate solâ ducti, aut studio cognoscendi, aut Philisthæi abstulissent aliquid eorum, quæ in ea servari solebant, aut è contrario aliquid apposuisset, sicut donaria sua in capella ad latus applicarant. Unde etiam contigit, ut profanis manibus plerique, qui Levitæ nō erant, eandem attrectarent. Hæc non contigerunt uno die, sed aliquot mensibus.

ses; Bethfamitæ enim arcam in suam civitatem conduxerunt, vicinisque civitatibus & oppidis præsentiam arcæ mox indicaverunt, unde longè lateque factus est populorum admirantium & plaudentium concursus.

Cum ergò Bethfamitæ quoque se propter arcam affligi viderent miserunt eam cum honore in Cariathiarim, ubi sine noxa incolarum permansit, posita in colle & commissa Levitarum curæ, neque in *Silo* reducta est, quia malè ibi peccatis filiorum *Heli* tractata fuit, unde Dominus locum in pœnam deseruit.

Post captam arcam, & remissam iterum, Hebræi nihilominus permanserunt sub servitute Philisthæorum. fueruntque, ait S. Hieronymus *miseriarum referti tredecim anni sequentes*, fuitque servitus tam gravis, ut Israëlitis de ea vindicanda & tollenda nequidem convenire, aut colloqui publicè, imò in tota terra Israël nequidem fabrum ferrarium habere liceret

ne

ne fortè facerent Hebræi gladium
aut lanceam. Præfidiis infuper Phi-
listhinorum in intimis visceribus con-
tinebantur & premebantur.

Contigit, a: m: 2960. ut populus con-
veniret in *Masphah* ad publicâ pen-
tentiam agendam convocatus à *Sa-
muele*, atque ad Deum placandum
abnegatâ publicè Idololatria, quæ
ubi Philisthæi experti sunt, exerci-
tum contra Israëlitas eduxerunt, &
congregatos obsederunt, victori-
tunc divinitus stetit à parte Israël.
Deo tonitruis, grandine & fulmine
pugnante pro Israël, à quo tempore
Samuel quietè judicavit Israël, quan-
quam non ita victus recesserit Philis-
thæus, ut non certis conditionibus
manifestè speciem servitutis præter-
rentibus subesset Israël.

* * * *

S Y